

KULTUURILISE MITMEKESISUSE TUNNIKAVADE KOGUMIK

Tunnikavad: Kätlin Jürna, Tiina Tubli
Tagasiside: Maarit Jõemägi, Kadri Kalda, Kersti Kivirüüt, Olga Martis, Tiina Õunapuu
Eessõna: Kersti Kivirüüt
Maailmahariduslik lähenemine: Meelis Niine, Maria Sakarias
Illustratsioonid ja kujundus: Triinu Tulva
Toimetaja: Külli Kittus

Maailmakool 2024

Kogumiku loomisele aitas kaasa Integratsiooni Sihtasutus kultuuririkkuse aasta raames.

**Kultuuririkkuse
aasta**

**Integratsiooni
Sihtasutus**

SISUKORD

Eessõna

Õpiprojekt „100 Eesti inimest minu kodukohas / Oma näoga Narva”

II / III kooliaste

Klassijuhatajatund/töötuba: „Sidruni lugu”

III kooliaste

Geograafia: „Kes elab Eesti sees? Kes elab väikse Eesti sees?”

Kirjandus: „Aga kui mind on kaks?”

Inglise keel: „Minu, sinu, meie ilu? Ilunormid eri kultuurides”

Gümnaasium

Ajalugu: „Muusika ja kultuur 20. ja 21. sajandil”

Geograafia: „Kultuuridevahelised konfliktid”

Ühiskonnaõpetus: „Mitmenäoline Eesti”

Inglise keel: „Euroopa keeled”

EESSÕNA

Kultuuriliselt kirevat maailma on eesti koolilastele õpetatud juba 19. sajandi Carl Robert Jakobsoni geograafialugemikes. „Kevade” tegelaskujude põlvkond sai geograafiatundides tuttavaks kõikide asustatud maailmajagude kultuuridega alates Siberi põliselanikest kuni maoorideni Uus-Meremaal.

Jättes kõrvale vanamoodsa keelekasutuse, mõjuvad Jakobsoni õpikud sisu poolest üsna nüüdisaegsena. Põhjus on selles, et Jakobsoni laadis kõrvaltvaatav kirjeldav jutustus „teistest rahvastest” on jäänud kuni viimase ajani valdavaks meetodiiks kultuuridevahelises õppes.

Jakobsoni aja inimesed said sellist vaatlevat õppevormi endale lubada, sest 19. sajandi maailmas oli kultuuridevaheline segunemine aeglane, puudutas eeskätt naaberkultuure ja üleüldse oli pigem omane suurlinnadele.

Hoopis teine on olukord meie nüüdisaegses maailmas, kus tehnoloogia areng pole kiirendanud kultuuridevahelisi kontakte globaalsel tasandil mitte pelgalt virtuaalruumis, vaid ka otsekontaktis. Parimal juhul annavad avatud meelega kultuuridevahelised kohtumised tõuke loovusele ja innovatsioonile, halvimal juhul võivad eelarvamused ja väärarvamused tekitada konflikte.

On ilmselge, et selline maailm vajab inimesi, kes oskavad juhtida kultuuridevahelist dialoogi, suudavad mõista kultuurikonfliktide tekkimise seaduspära ja oskavad leida kompromisse väärtusdilemmas. On ju ka OECD Hariduskompassi 2030 üks transformatiivne pädevus just oskus maandada pingeid. Paraku selliste pädevustega inimest Jakobsoni stiilis jutustava õppematerjaliga ei kujunda, vaja on hoopis teistsuguseid meetodeid.

Siin tuleb taaskord õpetajale appi Mondo, kes on juba aastaid varustanud üldhariduskoole kvaliteetsete maailmahariduse valdkonda kuuluvate õppematerjalidega.

Kogumikust leiab palju mitmekultuurilist maailma paremini mõista aitavaid tunnikavasid nii inglise keele, ühiskonnaõpetuse, kirjandus-, ajaloo-, geograafia-, aga ka klassijuhatajatundidesse. Tunnikavad on mõeldud alates II kooliastmest kuni gümnaasiumini.

Kõik tunnikavad sisaldavad aktiivõppe meetodeid, kus õpilased ise saavad kas infot otsides, probleemülesandeid lahendades või rolle läbi mängides mõtestada lahti mitmekultuurilisuse eri tahudega seotud küsimusi. Tunnikavadest leiab näiteks järgnevaid huvitavaid ülesandeid:

- statistiliste andmete analüüs Eesti rahvastikuandmete põhjal, mõistmaks Eesti vähemusrahvuste koosseisu ja dünaamikat
- Euroopa identiteedi lahtimõtestamine ja Euroopa kodanikuks olemise isiklike seoste loomine
- ilu mõistmine eri kultuuride vaatevinklist
- mitmikidentiteedi olemuse avamine konkreetsete isikulugude ja isikliku seose kaudu
- metafoori abil stereotüüpide märkamine

Kogumiku tunnikavad on koostanud maailmaharidusega tegelevad aineõpetajad ja need on küll esmase katsetamise läbinud, aga teiepoolne tagasiside on jätkuvalt oodatud.

Soovime põnevat teekonda!

ÕPIPROJEKT

100* EESTI INIMEST MINU KODUKOHAS / OMA NÄOGA NARVA**

* Valides selle pealkirja, võiks iga projekti tegija määrata realistliku, aga inspireeriva numbri, mitu lugu plaanitakse kokku koguda (vastavalt oma kogukonna suurusele ja osalevate õpilaste arvule).

** Või muu kohanimi.

KOOLIASTE	III–IV kooliaste
ÕPIPROJEKTI PIKKUS	4 nädalat
AINE	<p>Soovitame õpiprojekti mitme aine lõiminguna: eesti keel, kirjandus, ajalugu, ühiskonnaõpetus, geograafia ja võõrkeeled</p> <p>Selle kogumiku tunnikavad, mis sobivad läbimiseks enne projekti alustamist:</p> <ul style="list-style-type: none"> • III kooliaste, geograafia: „Kes elab Eesti sees? Kes elab väikse Eesti sees?” • Gümnaasium, ühiskonnaõpetus: „Mitmenäoline Eesti”
TEEMA VÕI KURSUS	<p>Ajalugu: lähiajalugu II või lähiajalugu III Ühiskonnaõpetus: ühiskond ja selle areng Eesti keel ja kirjandus: identiteet ja eesti kultuur Geograafia: ränne Võõrkeeled: tutvus võõrkeelsete inimeste kultuuriga*</p> <p>* Intervjueeritavate hulka võib teadlikult otsida soome, saksa, vene või inglise kultuuritaustaga inimesi, et õppetegevust saaks siduda koolis õpetatava võõrkeelega.</p>
ÕPITULEMUSED	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõistab mitmekultuurilisuse kontseptsiooni oma kodukoha näitel (ajalugu) • analüüsib kultuuri arengu põhijooni ja seostab neid ühiskonnas toimunud muutustega (ajalugu) • analüüsib teabeallikate järgi etteantud piirkonna rahvastikku ja selle muudatusi (geograafia) • tunnetab Eestit mitmekultuurilise ja mitmekeelse maana (eesti keel) • tunneb huvi õpitavat keelt kõnelevate rahvaste kultuurielu vastu (võõrkeeled) • õpib kasutama intervjuud kui ühte võimalikku uurimismeetodit
MAAILMAKODANIKU PÄDEVUSED	<ul style="list-style-type: none"> • väärtustab ja austab erinevust ja mitmekesisust • märkab ja tuleb toime mitmekultuurilise suhtluse väljakutsetega • kuulab teisi empaatiliselt • märkab, kuidas inimeste erinev sotsiaalkultuuriline arengukeskkond mõjutab seda, kuidas nad käituvad ja maailma tajuvad

**ARENDAVAD
ÜLDPÄDEVUSED**

- **Kultuuri- ja väärtuspädevus** – tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega
- **Sotsiaalne ja kodanikupädevus** – austada erinevate keskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, religioonide ja rahvaste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel
- **Suhtluspädevus** – suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada nii emakeeles kui ka võõrkeeltes, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust

**KESTLIKU ARENGU
EESMÄRGID**

11. eesmärk: kestlikud linnad ja kogukonnad
18. eesmärk: kultuur

MEETODID

- uurimine
- intervjuu
- ettekannete tegemine

ÕPPEVAHENDID

- arvutid kirjade kirjutamiseks, telefonid intervjuude salvestamiseks
- tulemuste esitlemiseks vajalikud materjalid
- refleksioon „valgusfoori” meetodil: valge või värviline paber; värvilised kriidid või viltpliatsid (punane, kollane ja roheline)

TUNNI PÕHISÕNUM JA SEOS KULTUURIRIKKUSEGA

Projekti eesmärk on tutvustada õpilastele Eesti kultuurilist mitmekesisust, toetada nende teadlikkust eri rahvusgruppide panusest kohaliku kogukonna arengusse ning arendada nende suhtlusoskusi ja kultuuritundlikkust. Projekti raames intervjuueeritakse erineva rahvusliku taustaga inimesi oma kodukohas, analüüsitakse saadud teavet ning jagatakse õpitut koolikogukonnaga. Projekti inspiratsioon on INSA korraldatud teavituskampaania „[Oma näoga Eesti](#)”.

Õpiprojekti kava on mõeldud ideede kogumikuna, mida kujundada vastavalt ajale ja ressurssidele, mis teie kontekstis saadaval on.

SISSEJUHATAVAD TEGEVUSED

Gloaalne tasand

Alustuseks uurige ühiselt allolevaid küsimusi.

- Mitu riiki on maailmas? (195 – vt [Worldometers.info](#))
- Mitut keelt maailmas räägitakse? (7146 – vt [Ethnologue.com](#))
- Mida tähendab rahvus? (Võimalik vastus: ühtse etnilise identiteedi või etnilise kuuluvusega grupp, keda võib ühendada keel, kultuur, religioon või päritolu, aga kes ei pea tingimata olema riiklikult iseseisev rahvas.)
- Kui palju on maailmas rahvuseid? Täpset arvu on keeruline öelda, kuna teadlased on eriarvamusel ja ka riikides kogutakse andmeid erinevalt. Hinnanguliselt on see arv üle 3000. Uurige ühiselt nt lehel [Friendly Borders](#) välja toodud rahvaste ja põlisrahvaste nimekirja, et saada kultuuririkkusest aimu.)

Kui teil on aega, võite läbi teha harjutuse „Maailm kui 100 inimesega küla”. Õpilased kujutavad ette, et kogu maailma rahvastik – üle 8 miljardi inimese – taandatakse 100 inimeseni, aga nii, et säilib proportsionaalne jaotus. Vt ülesannet ja ingliskeelset videot [siin veebilehel](#). Toome välja võimalikud küsimused arutamiseks või visualiseerimiseks (vt näidet [siin](#)):

- Kui palju inimesi selles „külas” pärineb Aasiast, Aafrikast, Euroopast, Põhja- ja Lõuna-Ameerikast või Okeaniast?
- Millised keeled on kõige rohkem esindatud, nt mandariini keel, inglise keel või hispaania keel?
- Kui suur osa on kristlased, moslemid, juudid, mittereligioossed jne?
- Kui paljud elavad linnades, kui paljud maapiirkondades?
- (Lisaküsimused teistel maailmahariduslikel teemadel: kui paljudel on juurdepääs puhtale veele, elektrile või internetile? Kui paljud on kirjaoskajad? Kui paljud peavad hakkama saama vähem kui 2,15 dollariga päevas?)

Variant on ka mõne ürituse jooksul tuua ühte ruumi kokku 100 õpilast ja anda statistika edasi erinevate gruppidega nagu [siin](#).

ÕPIPROJEKTI TUTVUSTUS

Eesti tasand

Vaadake klassiga omal valikul ühte lühivideot [Kultuuririkkuse aasta veebilehelt](#). Tehke ajurünnak ja proovige nimetada eri rahvuseid, kes Eestis elavad. Koguge vastused tahvlile kokku.

Anna seejärel õpilastele ülesandeks Statistikaameti [rahvastiku andmebaasist](#) või [rahvaloendus.ee](#) veebist leida infot, milliseid rahvuseid ja kui palju Eestis elab. Oluline infokild: 2021. aasta rahvaloenduse andmetel elab Eestis 211 rahvusest inimesi.

Proovige üles leida 10–15 kõige rohkem esindatud rahvust ja arutage, kui palju rahvuseid jäi teie klassil veel nimetamata. Kui võimalik, visualiseerige statistilised andmed mõnel loomingulisel viisil, et mitmekesisusest tekiks parem ettekujutus.

Kohalik tasand

Tutvusta klassile õpiprojekti sisu, eesmärki, kestust ja lõpptulemust: teie ülesanne on otsida üles oma kodulinna/valla või maakonna eri rahvustest inimesed ja kuulata nende lugusid. Projekti eesmärk on mõista mitmekultuurilisuse kontseptsiooni oma kodukoha näitel. Projekt kestab kokku 4 nädalat ja selle tulemusel tehakse klassis üksteisele ettekandeid, moodustatakse koolimaja seintele näitus või tutvustatakse mõnel muul viisil oma kodukoha inimesi.

Õpetaja võib valiku kas ise ära teha või arutleda koos õpilastega, millist varianti eelistatakse.

Õpiprojekti tutvustades on mõistlik omavahel kokku leppida allolevates küsimustes.

1. Kui kaua projekt kestab?
2. Kas tööd tehakse gruppides või individuaalselt? Kui suured peaksid grupid olema?
3. Millises keskkonnas tegutsetakse (Google Drive, paber ja pliats, Onedrive, Stuumium, eKool vms)?
4. Millised on tähtsaimad eesmärgid?
5. Kuidas esitlete üksteisele lõpptulemusi? Mõned variandid:
  - ettekanne ja esitlus klassile
  - plakat klassiruumi seinale
  - rahvusvähemusi tutvustav näitus koolimajas
  - lühivideod
  - visuaalne kollaaž

PROJEKT**Eeltöö**

Jagage klass paaridesse, kus iga paar tegeleb ühe rahvusgrupiga. Rahvusgrupid võivad ka korduda. Otsustage ühiselt, kas võtate ühendust ainult esimese põlvkonna välispäritolu inimestega või ka teise ja kolmanda põlvkonnaga (vt täpsemat infot põlvkondade osas [Rahvaloenduse veebist](#)).

LIHTSAM VARIANT: otsi enne projekti alustamist välja kontaktid ja inimesed, kes esindaks teie kodukohas elavaid rahvuseid.

KESKMINE VARIANT: näita õpilastele, kust leiab infot teie koduvallas/linnas elavate inimeste kohta (elanike arv, eri rahvused). Anna tunni ajal kõigile ülesanne otsida interneti abiga infot, millisest rahvusest inimesi teie koduvallas/linnas elab.

RASKEM VARIANT: palu õpilastel kodus iseseisvalt leida infot, mis rahvusest inimesed teie koduvallas/linnas elavad.

Oma kodukohas eri rahvuste ülesleidmiseks saab küsida abi kohaliku omavalitsuse kultuuriosakonnalt. Samuti võib abiks olla Eestis tegutsevate kultuuriseltsidega ühendust võtmine (vt [Integratsiooni Sihtasutuse tabel](#)) või eri kogukondade Facebooki gruppidesse kirjutamine.

Kontakteerumine

Paarid otsivad endale sobiva intervjuueeritava, võtavad temaga ühendust, küsivad intervjuu jaoks esialgse nõusoleku ja leiavad sobiva ühise aja intervjuu tegemiseks.

LIHTSAM VARIANT: küsi ennatlikult inimeste nõusolekut projektis osalemiseks ja anna õpilastele ettevalmistatud kontaktide nimekiri.

KESKMINE VARIANT: õpetaja või keegi õpilastest küsib intervjuueeritavatega esmase kontakti saamiseks abi koolikogukonnalt/lastevanematelt.

RASKEM VARIANT: anna õpilastele ülesanne ise leida neile määratud rahvusvähemuse esindaja, tutvustada talle projekti ja küsida nõusolekut projektis osalemiseks.

Enne küsimuste koostamist ja intervjuueerimist võiksid õpilased vastava rahvusvähemuse kohta eeltööd teha ja tutvuda selle rahvuse keele, kultuuri, tavade ja traditsioonidega. Kui mõni grupp on siia tulnud ajaloolistel või poliitilistel põhjustel, siis uurige üheskoos ka seda tausta.

Küsimuste ettevalmistamine

Intervjuu võiks katta järgmisi teemasid: päritolu, intervjuueeritava või tema (vana)vanemate ränne Eestisse, kohanemine, elu Eestis, traditsioonid ning Eestis elamise positiivsed ja negatiivsed küljed.

LIHTSAM VARIANT: õpetaja annab õpilastele ette näidisküsimused, millest juhinduda.

RASKEM VARIANT: õpilased valmistavad ette intervjuu küsimused ja lasevad õpetajal need üle vaadata.

Intervjuud

Selgita, kuidas teha head intervjuud ning mis teemad võiksid intervjuuga kaetud olla. Siin on mõned soovitusel, mida võib julgelt täiendada: austa intervjuueeritava aega ja privaatsust; kuula tähelepanelikult ja esita järelküsimusi; küsi küsimusi, mis on avatud ja neutraalsed.

Oluline on, et eelkokkulepped oleksid enne intervjuud tööpoolest tehtud: kas salvestamine on lubatud, milline asukoht intervjuueeritavale sobiks, kui palju on tal vestluse jaoks aega, kas ta eelistab video teel intervjuu tegemist või füüsilist kohtumist.

LIHTSAM VARIANT: õpilased teevad intervjuu kirjalikult, suheldes intervjuueeritavaga kas e-kirja teel või mõnes muus suhtluskanalis. Sel juhul puudub keelebarjäär, kuna intervjuueeritav saab vastata oma emakeeles ja vastused on võimalik sobiva digitoõriista abil tõlkida.

KESKMINE VARIANT: õpilased teevad intervjuu videosilla kaudu.

RASKEM VARIANT: õpilased kohtuvad intervjuueeritavaga näost näkku.

Intervjuudest tehakse klassikaaslastele esitamiseks kokkuvõtte varasemalt kokkulepitud viisil kokkuvõtte (esitlused, näitus vms). Kokkuvõttes arvestatakse ka varem kogutud taustateavet selle rahvusgrupi kohta.

Arutelu ja refleksioon

Projekti lõpus võib õpilastega arutleda järgnevatel teemadel:

1. Kodukoha kultuur ja identiteet: millised sinu kodukoha kultuuriaspektid teevad selle unikaalseks võrreldes teiste piirkondadega? Kas tunned, et sinu kodukoha kultuur on aja jooksul muutunud? Milliseid vanu traditsioone on sinu kodukohas aja jooksul unustatud ja milliseid uusi on tekkinud? Mis on peamised muutuste põhjused?
2. Traditsioonide muutumine ja ülekandumine: kas kõik sinu kogukonnas elavad rahvused saavad oma traditsioone vabalt järgida? Kui ei, siis miks? Kuidas saab noorem põlvkond aidata traditsioone säilitada ja edasi kanda?
3. Võõras keskkonnas kohanemine: millised on kõige suuremad väljakutsed, millega inimesed uue keskkonnaga kohanemisel kokku puutuvad? Kuidas saab kogukond aidata uutel tulijatel paremini integreeruda? Kas oled märganud, et võõras keskkonnas elamine muudab inimeste arusaamu oma päritolukultuurist? Kui jah, siis kuidas?
4. Ränne/migratsioon: millised on peamised põhjused, miks inimesed otsustavad oma koduriigist lahkuda? Kuidas mõjutab ränne/migratsioon kohaliku kogukonna kultuuri ja majandust? Kuidas saaks rändega seotud väljakutseid tõhusamalt lahendada?
5. Ühiskondlik ja majanduslik ebavõrdsus: kas sinu kodukohas (või riigis) on kõigil inimestel võrdsed võimalused hariduse, töö ja eluaseme saamiseks? Kui ei, siis miks? Kuidas mõjutab majanduslik ebavõrdsus inimeste suhteid kogukonnas? Milliseid samme võiks astuda, et suurendada ühiskondlikku ja majanduslikku võrdsust sinu kodukohas?

Kutsume teid ka arutlema kultuurilise mitmekesisuse ehk kultuuririkkuse teemal. Kultuuririkkust saab lahti seletada mitmeti – nt [Sõnaveebi](#) värskel definitsiooni kohaselt on see „paljude eri inimrühmade loovast mõttest tulenevate tegevuste, tavade ja kommete olemasolu ühiskonnas”.

- Millist väärtust loob kultuuririkkus sinu kodukohale ja kogukonna elule (nt toetab innovatsiooni või loovust)?
- Mis on mitmekesise ühiskonnaga kaasnevad ohud või riskid ja kuidas saaksime neid ennetada?
- Kas sinu arvates mõistetakse ja väärtustatakse sinu kodukohas eri rahvuste ja kultuuride panust piisavalt? Miks või miks mitte?
- Kas oled märganud näiteid, kus eri kultuuride kooseksisteerimine on viinud uute traditsioonide või tavade tekkeni?
- Kuidas saaksid koolid ja haridusasutused edendada avatust ja mitmekesisuse väärtustamist oma kogukonnas? Mida saavad selleks teha noored ise?

REFLEKSIION

Pärast arutelu on soovituslik ka kogemuse üle reflekteerida. Selleks võib kasutada eri meetodeid, näiteks „valgusfoori”. Valgusfoor on hea tööriist oma projektide ja senise tegevuse tulemuslikkuse hindamiseks ning analüüsimiseks. Selle käigus analüüsivad osalejad oma projekti kolmest vaatevinklist:

- roheline – aspektid ja tegevused, mis on mind tõeliselt üllatanud;
- kollane – aspektid ja tegevused, mis on läinud vastavalt eelnevatele ootustele;
- punane – aspektid ja tegevused, mis on mind negatiivselt üllatanud.

Isiklikuks analüüsiks kulub 30 min. Seejärel jagavad osalejad oma kogemusi grupis. Suurema grupi puhul võib moodustada väikesed alagrupid oma valgusfoori tutvustamiseks ja suuremas ringis jagatakse kokkuleppeliselt nt punaseid aspekte.

Harjutuse sissejuhatuses on oluline häälestada osalejaid olema enda vastu väga ausad, ja julgustama neid ka kõige raskemaid aspekte välja tooma. Harjutuse käigus võib küsida lisakommentaare ja täpsustusi. Pärast harjutust võib jätkata just punase fooritule alt välja tulnud aspektidele lahenduste pakkumisega.

Vahendid: valge või värviline paber; värvilised kriidid või viltpliatsid (punane, kollane ja roheline).

Autor/allikas: Deniss Rutšaikov (<https://mitteformaalne.ee/methods/valgusfoor/>)

II / III KOOLIASTE

SIDRUNI LUGU

KOOLIASTE	II/III kooliaste
TUNNI PIKKUS	30–45 min
AINE	Klassijuhatajatund / töötuba
TEEMA VÕI KURSUS	Individuaalsed erinevused
AINELÕIMING	Inimeseõpetus
ÕPITULEMUSED	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • õpib teistesse tähelepanelikult suhtuma ning hindama üksteise sarnasusi, eripärasid ja tugevusi • mõistab, et stereotüüpidest kaugemale jõudmiseks on meil vaja inimesi tundma õppida • mõistab, et head suhted ja üksteise tundmaõppimine on aluseks ühtsele ja toetavale (klassi)kogukonnale
MAAILMAKODANIKU PÄDEVUSMUDELIGA SEOTUD ÕPITULEMUSED	<ul style="list-style-type: none"> • väärtustab iga inimese eripära • toob näiteid inimestevahelistest erinevustest ja sarnasustest • mõistab, millistes kogukondades kuuluvustunnet tunneb, väärtustab koostööd ja sõprust • mõistab, kuidas stereotüübid, eelarvamused ja ebavõrdne kohtlemine mõjutavad ühiskonda
KESTLIKU ARENGU EESMÄRGID	10. eesmärk: ebavõrdsuse vähendamine
MEETODID	<ul style="list-style-type: none"> • loo kirjutamine
ÕPPEVAHENDID	<ul style="list-style-type: none"> • sidrunid, pliiaitsid, joonlauad vms üldjoontes sarnased, aga veidi erinevad esemed (õpilased töötavad paarides ja igale paarile on vaja üht eset) • paber ja kirjutusvahend

TUNNI PÕHISÕNUM JA SEOS KULTUURIRIKKUSEGA

Me kipume inimestele ja gruppidele andma hinnanguid, mis põhinevad üldistel, mõnikord negatiivsetel stereotüüpidel. Kui võtame aega, et teisi paremini tundma õppida, hakkame märkama ja rohkem hindama nende kultuurilisi või muid eripärasid, mis teevad igaühe omanäoliseks.

SISSEJUHATUS (5 MIN)

Alustuseks esita klassile küsimus: mis sõnad teile pähe tulevad, kui mõtlete sidrunile? Kirjutage tahvlile sõnad, mis seostuvad sidrunitega: värv, lõhn, maitse, tunne vms.

ÕPPETEGEVUS (15 MIN)

1. Moodusta õpilastest paarid.
2. Anna igale paarile üks sidrun vms ese.
3. Palu kõigil oma sidrunit tähelepanelikult vaadelda ja uurida, et leida iseloomulikke märke ja tunda koort.
4. Iga paar paneb oma sidrunile nime.
5. **Paarid täidavad sidruni kohta ankeedi (vt lisa 1) või kirjutavad A4 paberile vabas vormis loo pealkirjaga „Minu sidruni lugu”.**
6. Seejärel kogu kõik sidrunid kandekotti/kaussi. Raputa, et sidrunid seguneksid. Laota kõik sidrunid rühma ette lauale laiali.
7. Palu igal paaril ette tulla ja oma sidrun üles leida. Kui tekib vaidlus selle üle, kelle sidrun see on, proovige sidrunit täpsemalt uurida ja siis otsustada.

ARUTELU (15 MIN)

Arutlege teema üle järgmiste küsimuste toel.

Soojenduseks

- Kas kõik sidrunid on sama värvi? Kas nad on kõik ühesuguse kujuga?
- Kui kindlad te olite, et võtsite õige sidruni? Kuidas te seda teadsite? Mis tegi teie sidruni teistest erinevaks?

Põhiküsimused sõnumiga, et õppides inimest tundma, näeme tema eripära:

- Kui alguses mõtlesime sidrunile kui hapule ja kibedale, kas nüüd märkame selles ka midagi muud?
- Kas sidruni „iseloomu” tundmaõppimine muutis teie suhtumist? Kas hakkasite seda rohkem hindama või väärtustama?
- Kõik sidrunid olid alguses pealtnäha sarnased, aga järsku erinevad. Kas on võimalik, et sama võib kehtida ka inimeste kohta?
- Kas võib olla nii, et inimestega, keda alguses ei mõista, tekib meil parem kontakt, kui anname endale aega neid tundma õppida?
- Mida me täna õppisime, mida saaksime kasutada oma igapäevastes suhetes ja suhtlemises?

Kui on aega, arutage õpilastega, mis on **stereotüübid** ja miks on need halvad või head. Kuidas saaksime seda vältida?

Võimalikud vastused

- Stereotüübid on üldistused või lihtsustatud arusaamad teatud inimgruppide kohta, mis põhinevad sageli eelarvamustel, ilma et inimesi või olukordi lähemalt tuntaks. Näiteks on stereotüüpsed järgmised väited: kõik kunstnikud on hajameelsed, kõik eestlased on kinnised ja tõsised, naised ei ole juhtimises head, kõik aasia päritolu inimesed on matemaatikas väga head ja kõik noored on nutitelefonisõltlased.
- Stereotüübid võivad olla halvad, kui need piiravad meie arusaama inimestest ja nende individuaalsusest või põhjustavad diskrimineerimist.
- Samas võivad need olla ka head, sest aitavad kiirelt teha otsuseid, kui meil pole aega olukorda süvitsi minna. Stereotüübid võivad mõnikord aidata mõista üldisi kultuurilisi eripärasid, kui neid ei kasutata halvustavalt.

Kuidas vältida stereotüüpide negatiivset mõju?

- Võta aega, et inimesi ja olukordi lähemalt tundma õppida.
- Ole avatud ja uudishimulik, mitte kriitiline.
- Küsi küsimusi ja kuula, et saada aru, mis teeb iga inimese või grupi ainulaadseks.
- Välti kiirustavaid järeldusi ja pane tähele, kui sa mõtled stereotüüpselt.

LISA 1. ANKEET

Sidrun nimega	
Joonista sidrunist PILT	
Päritolu	
Millise tee läbis, et siia jõuda?	
Kuidas sidrunil täna läheb?	
Mida põnevat sidrun tulevikus saavutab/kogeb?	
Tema lemmik-tegevus?	
Kelleks tahab ta tulevikus saada?	
Sidruni elu moto	

III KOOLIASTE

KES ELAB EESTI SEES? KES ELAB VÄIKSE EESTI SEES?

KOOLIASTE	III kooliaste
TUNNI PIKKUS	75 minutit või vastavalt tempole 2 x 45 min
AINE	Geograafia
TEEMA VÕI KURSUS	Eesti ja Euroopa rahvastik
AINELÕIMING	Ühiskonnaõpetus, tehnoloogia
ÕPITULEMUSED	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • teab, kes on rahvusvähemused Eestis • analüüsib põhjuseid rahvastikunäitajate taga • teab peamisi trende Eesti rahvastiku kujunemisel • analüüsib andmeportaalidest leitud andmete põhjal kodukohta, Eesti rahvastikku ja rahvastikuprotsesse
MAAILMAKODANIKU PÄDEVUSMUDELIGA SEOTUD ÕPITULEMUSED	<ul style="list-style-type: none"> • eristab ja hindab enda erinevaid identiteete (rahvus, kultuur, sugu), mõistab nende mõju teistega suhtlemisel • mõistab, et kultuuriline identiteet kujuneb keskkonna mõjul ning põhineb keelel, jagatud väärtustel ja ühistel arusaamadatel ning traditsioonidel • väärtustab ja austab erinevust ja mitmekesisust
KESTLIKU ARENGU EESMÄRGID	4. eesmärk: kvaliteetne haridus 10. eesmärk: ebavõrdsuse vähendamine
MEETODID	<ul style="list-style-type: none"> • töö andmebaasiga • ajurünnak märkmepaberitega • töö ekspertgruppides
ÕPPEVAHENDID	<ul style="list-style-type: none"> • arvutid või telefonid info otsimiseks • väljaprintitud või veebidokumendina jagatavad töölehed

TUNNI PÕHISÕNUM JA SEOS KULTUURIRIKKUSEGA

Eesti rahvastiku mitmekesisus ning inimeste eri kodakondsused ja rahvused rikastavad meie ühiskonda, andes võimaluse üksteiselt õppida, ühiseid arusaamisi edendada ning kujundada riiki, kus kõigil on võrdsed võimalused ja tunne, et nad kuuluvad siia.

SISSEJUHATUS (10 MIN)

Sissejuhatus toimub kiirotsingu meetodil. Õpilastel tuleb leida vastus (telefoni ja/või arvuti abil) neljale sisulisi teemasid sissejuhatavale küsimusele. Peamine allikas: [Rahvaarv \(Statistikaamet\)](#).

- Mis seisuga rahvaarvu arvestatakse? Millal andmestikku muudetakse?
- Keda arvestatakse rahvaarvu kujunemisel Eesti elanike hulka?
- Kodakondsuse järgi elas Eestis 2024. aasta seisuga 1 127 312 eestlast, rahvuse järgi aga 931 993. Kuidas saab olla inimene kodakondsuselt eestlane, aga rahvuselt midagi muud? **Mis vahe on kodakondsusel ja rahvusel?**
- Miks on riigil ja seal elavatel inimestel vaja statistilisi andmeid rahvastiku kohta?

Õpetaja arutab küsimused koos klassiga läbi. Soovituslikud vastused:

- Rahvaarvu arvestatakse aasta alguses ja uuendatakse kord aastas.
- Elanike hulka arvestatakse Eesti kodanikud ja ka riigis elavad välismaalased ning kodakondsuseta isikud. Elanikud on kõik, kes elavad Eestis vähemalt ühe aasta.
- Inimene võib olla kodakondsuselt eestlane, kuid rahvuselt midagi muud, sest kodakondsus näitab riiklikku kuuluvust, aga rahvus kultuurilist, keelelist ja etnilist kuuluvust.
- Statistilisi andmeid rahvastiku kohta on vaja näiteks seadusloomeks, eri teenuste planeerimiseks ning majandusliku ja sotsiaalse olukorra hindamiseks.

ISESEISEV TÖÖ ANDMETEGA (20–30 MIN)

- Õpilased kasutavad [Statistikaameti kodulehekülge](#), et leida vastused töölehel (vt lisa 1) olevatele küsimustele. Iga küsimuse juures on link, mis viib õpilase õige andmebaasini.
- Kui õpilased ei ole varem andmestikuga tööd teinud, võib õpetaja leida esimesele küsimusele vastuse koos õpilastega, näidates samm-sammult ette, kuidas seda teha (mida ja kuidas valida jne).

* Olenevalt kui hästi õpilased andmestikku kasutada oskavad.

ARUTELU (5–10 MIN)

- Jaga õpilastele grupi peale 6 märkmepaberit (kleebikut): kolm ühte ja kolm teist värvi.
- Õpilased kirjutavad igale paberile ühe põhjuse, miks inimesed võiksid Eestisse kolida.
- Õpilased kirjutavad igale paberile ühe põhjuse, miks inimesed võiksid Eestist ära kolida.
- Õpilased kleebivad paberid tahvlile; õpetaja käib need põgusalt üle, annab ülevaate, lisab vajaduse korral mõtteid.

GRUPITÖÖ
(15–20 MIN)

Jaga õpilased kolmeliikmelistesse gruppidesse. Iga grupp saab ülesandeks tutvuda [rändestatistika](#) viimase aasta raportiga ja leida vastus ühele allolevatest küsimustest (iga rühm saab ühe küsimuse; väiksema klassi puhul võib küsimusi grupile jagada rohkem).

1. Kus välisriigis elab kõige enam Eesti kodanikke?
2. Kellele, mis eesmärgil ja kui palju väljastati viisasid?
3. Kui palju oli lühiajalise töötamise registreerimisi ja mis valdkondades?
4. Kes ja mis põhjustel tulid Eestisse elama?
5. Kellele anti pikaajalise elaniku elamisluba ja alaline elamisõigus?
6. Kuhu asusid välismaalased elama?
7. Kellele anti rahvusvahelist kaitset? Kui paljud said Eestis ajutist kaitset?
8. Keda saadeti riigist välja?
9. Kellest said Eesti kodanikud?
10. Kellest said e-residendid?
11. Kui paljud välismaalased osalesid kohanemisprogrammis?
12. Kuidas on muutunud ränne Eestisse alates Euroopa Liiduga liitumisest?

Seejärel saab iga grupp ülesande anda ülevaade oma küsimusele leitud vastusest. Seda võib teha lühikese esitlusena klassi ees. Küsimusele võivad õpilased vastata ka näiteks Padletis (siis jäävad vastused alles ja neid saab hiljem vajaduse korral kasutada).

KOKKUVÕTE
(10 MIN)

Ühine lõpuarutelu ja teema kinnistamine.

1. Mida saime teada Eesti rahvastiku kohta?
2. Millistel põhjustel inimesed tulevad Eestisse / lahkuvad Eestist? Millised tegurid mõjutavad rännet?
3. Kuidas saame siia elama asunud inimesi paremini toetada?
4. Miks on väärtuslik, et meie ühiskond on nii kodakondsuste kui rahvuste poolest mitmekesine?

LISATEGEVUSED

- Palu õpilastel uurida enda suguvõsa lugu ja tuua esile, kas neil on välispäritolu juuri.
- Vaata lisaks Rändekooli peatükke „[Mis on ränne](#)“, „[Miks inimesed rändavad](#)“, „[Kuidas Eesti rännet reguleerib](#)“.
- Leia inspiratsiooni järeltegevusteks Rändekooli tunnikavadest: „[Rändetrendide visualiseerimine](#)“, „[Rändeliigid ja trendid](#)“ ja „[Eesti rändepoliitika kujundamine](#)“.
- Muuseumi või festivali külastus õpilastega, et tutvuda eri kultuuridega Eestis.

LISA 1. TÖÖLEHT

ÜLESANNE 1

Vaata rahvastikuandmeid rahvuse põhjal – viimase rahvastikuloenduse käigus sai kirja üle 200 Eestis elava rahvuse. Uuri esmalt eestlaste osakaalu ja leia siis teistele kriteeriumitele vastused.

Allikas: [Rahvastik rahvuse, soo ja elukoha \(asustuspiirkond\) järgi, 31. detsember 2021 \(RL21428\)](#)

Rahvus	Arv	Millise protsendi moodustab kogu rahvastikust? (Arvuta)	Elavad pigem linnas, väikelinnas või maal?
eestlane			
rahvus, millest kuuled esimest korda			
väga vähese esindatuse arvuga rahvus			
väga suure esindatuse arvuga rahvus			
rahvus, millel puudub oma iseseisev riik			
rahvus teadmata			

ÜLESANNE 2

Leia vastus allolevatele küsimustele

1. allikas: [Rahvastik kodakondsuse ja elukoha järgi, 1. jaanuar \(RVO68\)](#)

- Kui palju on Ukraina kodakondsusega elanike osakaal Eesti rahvastikust võrreldes 2018. aastaga tänaseks muutunud?
- Kui palju Vene kodakondsusega inimesi elab
  - a. linnalises asustuspiirkonnas;
  - b. väikelinnalises asustuspiirkonnas;
  - c. maalises asustuspiirkonnas?

Mis sa arvad, miks eelistatakse elada just selles piirkonnas?

2. allikas: [Pölisus](#)

- Kuidas arvestatakse
  - a. I põlvkonna välispäritolu;
  - b. II põlvkonna välispäritolu;
  - c. III põlvkonna välispäritolu?

3. allikas: [Pölis- ja välispäritolu rahvastik maakonna, soo ja vanuse järgi, 1. jaanuar \(RVO71\)](#)

- Kui palju elab Eestis 15–19aastaseid välispäritolu
  - a. esimese põlvkonna noori;
  - b. teise põlvkonna noori;
  - c. kolmanda põlvkonna noori?

Miks on osakaalud just sellised? Mis võib olla selle taga?

4. allikas: [Rahvastik emakeele, soo ja elukoha \(asustuspiirkond\) järgi, 31. detsember 2021 \(RL21431\)](#)

- Maailmas enim räägitud keeled on inglise, hiina, hindi, hispaania ja prantsuse keel. Kui palju on Eestis inimesi, kelle emakeel on a) inglise, b) hindi, c) hispaania ja d) prantsuse keel?
- Milliseid sulle tuntud/tundmatuid keeli Eestis elavad inimesed emakeele-na räägivad? Too välja 3.

ÜLESANNE 3

Vali endale huvipakkuv maakond Eestis ja kirjelda selle rahvastikku. Kui palju elab selles maakonnas inimesi? Millised kodakondsused on esindatud? Millised rahvused? Millega põhjendaksid leitud infot? [link 1](#) [link 2](#)

Allikad:

[Rahvastik soo, vanuserühma ja elukoha järgi, 1. jaanuar \(RVO282U\)](#)

[Rahvastik kodakondsuse ja elukoha järgi, 1. jaanuar \(RVO68\)](#)

Vaata ka Vikipeedias rahvuslikku koosseisu (nt [Türi](#), [Rahvastiku peatükk](#)).

AGA KUI MIND ON KAKS?

KOOLIASTE	III kooliaste; sobib ka gümnaasiumiastmele
TUNNI PIKKUS	75 minutit või vastavalt tempole 2 x 45 min
AINE	Kirjandus
TEEMA VÕI KURSUS	Luuleteksti käsitlemine
ÕPITULEMUSED	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormi- kasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi • tunneb Eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust
MAAILMAKODANIKU PÄDEVUSMUDELIGA SEOTUD ÕPITULEMUSED	<ul style="list-style-type: none"> • märkab iseenda eelarvamusi, hindab ümber piiravaid arusaamu • väärtustab koostööd erineva kultuuritaustaga inimestega • väärtustab ja austab erinevust ja mitmekesisust
KESTLIKU ARENGU EESMÄRGID	10. eesmärk: ebavõrdsuse vähendamine
MEETODID	<ul style="list-style-type: none"> • venni diagramm • luule analüüsimine: kujundid ja tõlgendus
ÕPPEVAHENDID	<ul style="list-style-type: none"> • paber ja kirjutusvahend

TUNNI PÕHISÕNUM JA SEOS KULTUURIRIKKUSEGA

Igaühel meist on oma ainulaadne lugu, mis on vormitud eri kultuuridest, kogemustest ja identiteetidest. Just meie mitmekesisus teeb meid rikkamaks ja huvitavamaks, kuid samal ajal leiame üksteises alati midagi ühist, mis meid ühendab ja muudab ühtehoidvaks kogukonnaks.

Ettevalmistavad tegevused (soovi korral)

PS! Tunnikava eeldab, et luulekujundite mõisted on juba selged või värskest õpitud

Enne tundi paluda õpilastel läbi lugeda järgnev artikkel: „[Eesti-Soome hard core pendeldajad](#)” (Värske Rõhk, Margaret Tilk, 23.09.2024). Soovi korral võib artiklit ka klassis lugeda.

Lühendatud versioon on leitav [siin dokumendis](#).

SISSEJUHATUS (10 MIN)

1. Õpetaja kuvab tahvlile mõiste **identiteet**.

Õpilased vastavad märkmepaberil kahele küsimusele:

- a. Kuidas nad sellest terminist aru saavad?
- b. Mis neile selle terminiga seostub?

Õpilased kleebivad paberi tahvlile ja õpetaja teeb mõtetest kokkuvõtte.

Vajaduse korral avab õpetaja ise mõistet näiteks nii (või kuvab selle eraldi slaidil kinnistamiseks):

Meie identiteet teeb meist selle, kes me oleme. See kujuneb tänu meie kogemustele, uskumustele, hobidele ja paljule muule. Identiteet võib hõlmata ka seda, kes me arvame, et me oleme, kes teised ütlevad, et me oleme, ja kes me tahaksime olla.

Vajaduse korral toetav visuaal: [Mondo identiteedipuu harjutus](#).

2. Seejärel kuvab õpetaja tahvlile sõna **mitmikidentiteet** ja avab õpilastele selle termini olemust.

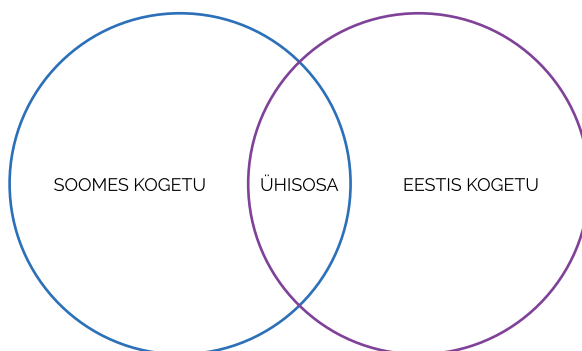
Mitmikidentiteet on mõiste, mis tähistab inimeste erinevate kollektiivsete identiteetide kimpu. Avaras tähenduses on igal inimesel mitmikidentiteet, sest kõikidel inimestel on korraga paljusid identiteete: sugu, rahvus, elukutse, sotsiaalne roll (nt laps, isa, ema) jt.

Kitsamalt tähistab mitmikidentiteet kahe või enama sellise kollektiivse identiteedi omamist, mida inimesel tavaliselt on vaid üks: tüüpiliselt kasutakse seda mõistet kahe või enama kultuurilise ehk rahvusliku identiteediga (näiteks eestlane ja rootslane) inimeste iseloomustamiseks ([Ehala, 2018](#)).

**ISESEISEV TÖÖ
PAARIDES
(15–20 MIN)**

Lugege artikkel „[Eesti-Soome hard core pendeldajad](#)“ ([lühendatud artikkel](#)) klassiruumis läbi või tuletage selle sisu meelde, kui see jäi koduseks ülesandeks.

Õpilased moodustavad paarid või kolmikud, joonistavad paberile Venni diagrammi ja kaardistavad selle kaudu intervjueeritavate eesti-soome mitmikidentiteedi kogemust. Milliseid erisusi töid intervjueeritavad välja? Mida oli neis kahes riigis kogetus sarnast ja mida erinevat?

**ARUTELU
(10 MIN)**

Käige üheskoos õpilastega üle, mida nad diagrammile kirja panid (õpetaja võib samal ajal diagrammi ekraanil täita).

Lisaküsimused

- Milliseid mitmikidentiteete (lisaks eestisoomlasele) võib veel eestlaste seas leiduda?
- Milliseid mitmikidentiteediga eesti artiste/näitlejaid/suunamudijaid tead?
- Kuidas võib erineda eesti-soome identiteediga noore elu võrreldes näiteks eesti-argentiina, eesti-vene, eesti-ukraina identiteediga noore eluga?

**ISESEISEV
LUGEMINE
(25 MIN)
(TÖÖLEHT – LISA 1)**

Õpilased loevad näiteid eestivene luuletajate sulest.

Sveta Grigorjeva: „[*** miks vene nimega tüdruk...](#)“

Igor Kotjuh: „[*** mu nimi koormab mind...](#)“

Sveta Grigorjeva: „[*** kui ma oleks...](#)“

Igor Kotjuh: „[Keel ja kirjandus](#)“ (lk 51)

Esimesel lugemisel palu õpilastel

- joonida alla kohad, mis viitavad autori kaksikidentiteedile
- märkida (+) või (–) abil, kas viide on positiivne või negatiivne

Teisel lugemisel võiks keskenduda allolevatele küsimustele.

- Milline oli luule mõju? Kuidas sa end pärast lugemist tundsid? Milliseid tundeid võis autor just nende väljendite kasutamisega tahta sinus tekitada?
- Milliseid põnevaid kujundeid luuletustes leidub? Vt mõtteid blogist [Luule kujundlikkus](#).
- Milliseid tundeid kajastab I. Kotjuhi ja S. Grigorjeva luule seoses nende eestivene taustaga? Miks võivad autorid nii tunda?
- Milliseid luuletusi võiksid kirjutada noored, kes kirjeldasid loetud artiklis oma eesti-soome tausta?

KOKKUVÕTE

Tunni kokkuvõttele saab läheneda eri viisidel (õpetaja võib ka ise mõne vahva tegevuse välja mõelda, allpool on toodud paar mõtet).

VALIK 1: iga õpilane saab tüki paberit (nt A4 neljaks lõigatud) ja tema ülesanne on tunnis tehtut/õpitud/kogetut visualiseerida. Kasutada võib maksimaalselt 3 sõna ja paberil peab olema joonistus/visand/visuaal, mis läheb tunni teemaga kokku. Hiljem saab õpetaja need soovi korral seinale ühiseks pilveks paigutada.

VALIK 2: palu õpilastel asetada end mitmikidentiteediga isiku rolli (õpilane saab oma tausta ja loo ise välja mõelda). Õpilase ülesanne on kirjutada kiri / saata häälsõnum / teha videoreportaaž lähedasele, kirjeldamaks oma kogemust.

VALIK 3: õpilane joonistab oma kultuurilise kaardi, kuhu märgib isiklikud kultuurilised sidemed ja mõjutused (nt vanaema päritolu; perekondlikud traditsioonid; keeled, mida ta oskab). Eesmärk on mõtestada oma identiteedi mitmekesisust, sh sugu, rahvust, elukutset, sotsiaalset rolli (nt laps, isa, ema) jt.

VÕIMALIKUD JÄTKUTEGEVUSED

Jätkake arutelu identiteedi teemal, käsitledes eri tasandeid. Näiteks – mida tähendab sinu jaoks Euroopa identiteet? Aga maailmakodaniku identiteet?

Võimalikud vastused

- Euroopa identiteet tähendab jagatud väärtusi, nagu demokraatia, inimõigused ja kultuuririkkus; samuti tunnet, et oleme osa suuremast kogukonnast, kus riigid teevad koostööd ühise heaolu nimel.
- Maailmakodaniku identiteet tähendab avatust, vastutustunnet globaalsete probleemide lahendamisel, austust eri kultuuride vastu ning teadmist, et oleme osa inimkonnast, mitte ainult ühest rahvusest või piirkonnast.

Veel ideid

- Lõiming: õpilased võivad luuletuste põhjal luua kollaaže – milline visuaal sobiks luulega kokku?
- Vabakirjutamine: õpilased mõtisklevad enese kuulumis-/mittekuulumistunde peale (või nägemusele Eesti mitmekultuurilisest ühiskonnast) ja kirjutavad ise luuletusi. Pärast saab need muuta ühiseks loominguks, nt plakatiks või kogumikuks.
- Analüüsige, kuidas Eesti mitmekesisus kajastub meedias (filmides, sarjades, muusikas). Kuidas mõjutab see identiteedi tajumist ja selle väärtustamist?
- Vaadake dokfilmi „[2 tundi õnneni](#)” või rändekooli loengut „[Lõimumine ja kohanemine](#)”.
- Järeltegevusteks sobivad ka erinevad rändeteemalised tunnikavad [kirjandustundideks](#) või ühiskonnaõpetuse tunnikava pealkirjaga „[Ränne ja kultuur](#)”.

LISA 1. TÖÖLEHT

ÜLESANNE 1

- Jooni luuletustes alla kohad, mis viitavad autori kaksikidentiteedile.
- Märgi (+) või (-) abil, kas viide on positiivne või negatiivne.

ÜLESANNE 2

Vasta põgusalt allolevatele küsimustele.

- Milline oli luule mõju? Kuidas sa end pärast lugemist tundsid? Milliseid tundeid võis autor tahta sinus tekitada?
- Millised põnevaid kujundeid luuletustes leidub? Vt mõtteid blogist [Luule kujundlikkus](#).
- Milliseid tundeid kajastab I. Kotjuhi ja S. Grigorjeva luule seoses nende eestivene taustaga? Miks võivad autorid nii tunda?
- Milliseid luuletusi võiksid kirjutada noored, kes kirjeldasid loetud artiklis oma eesti-soome tausta?

Sveta Grigorjeva „*** kui ma oleks...”

kui ma oleks
sõna

siis oleksin kohalikus
tähestikus
tundmatu täht

talle järgnevate tärnikestega

varjates poliitiliselt korrektset
oma sisemist
roppust

ja nii ma laveerikski
poliitiliselt korrektsete
ja eriti roppude vahel

kummalegi jala peale astumata

mõlemaid ilmselgelt provotseerides
oma kättesaamatusega

kui suure õnnetuse korral
ütleks ühtedele

kurat küll
teistele et

pohhui

Kogust „Kes kardab Sveta Grigorjevavat?” (2013)

Igor Kotjuh „*** mu nimi koormab mind...”

mu nimi koormab mind
miks peaksin olema
igor kotjuh
kui elan eestis
kirjutan eesti keeles
ja mu lapsed käivad eestikeelses koolis
lisan siia juurde eestikeelseid sõnu
jõevool
vesikasvud
taamal järv
igor kotjuh
ööbik elu
savi liisk
igor kotjuh eristub neist selgelt
kõlab teistmoodi
ja ta tähendus on arusaamatu
igor kotjuh on nagu telefon
blogi instrument
partner reserveeritud
uhaa dušš
võõrsõnad on keele osa
ütlevad sõbrad
võõrsõnad eitavad eesti keelt
ütlevad võõrad
mu nimi koormab mind
sest see kuulutab rahvust
pean iga kord tõestama
et see pole oluline

Kogust „Sireenid ja sähvatused” (2022)

Sveta Grigorjeva „*
miks vene nimega tüdruk...”**

miks vene nimega tüdruk

luuletab
eesti
keeles

sest vene keeles
oskab ta ainult
ropendada

emme on eesti tüdruk raplast
issi on vene poiss ufaast

seega
ma olen eestlane
ei

eestlastele olen russ

seega
ma olen venelane
ei

venelastele olin kuratka

seega alati vaid

pooltühi
eestlane
pooltäis
venelane

kui küsite mult
eesti-vene jalgpallimatšil
kellele põialt hoian
vastan alati et

iseendale

Kogust „Kes kardab Sveta Grigorjevät?” (2013)

Igor Kotjuh „Keel ja kirjandus”

1.
eestis vene keeles kirjutav autor
võib astuda eesti kirjanike liitu
kuid raamatupoes on ta raamatud
ikka väliskirjanduse riulis

2.
eestis vene keeles kirjutav autor
on eestivene kirjanik
eesti venekeelne kirjanik
vene emakeelega eesti kirjanik
eestis elav vene kirjanik
kuid mitte eesti kirjanik

3.
eestis vene keeles kirjutav autor
hakkab kirjutama eesti keeles
kas ta on siis eesti kirjanik
või vene päritolu eesti kirjanik

4.
kuidas saada eesti kodanikuks
eesti jalgpallikoondise mängijaks
eesti vabariigi valitsuse ministriks
eesti kirjanikuks

Kogust „Sireenid ja sähvatused” (2022)

MINU, SINU, MEIE ILU? ILUNORMID ERI KULTUURIDES

KOOLIASTE	III kooliaste
TUNNI PIKKUS	45 + 45 minutit
AINE	Inglise keel
TEEMA VÕI KURSUS	Mina ja teised; riigid ja nende kultuur
AINELÕIMING	Kunst, arvutiõpetus
ÕPITULEMUSED	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõistab, kuidas arusaam ilust erineb kultuuriti, ja kirjeldab oma vaadet ilule* • leiab lühikestest tarbetekstidest teatud harjumuspärasest teavet • mõistab lihtsaid tekste, isiklikke e-kirju või postitusi, kui teema on tuttav • kirjeldab lihtsate lausetega ennast, oma perekonda, teisi inimesi, kohti ja asju <p><i>* hea oleks, kui eelnevalt on käsitletud inimese välimuse kirjeldamise teemat.</i></p>
MAAILMAKODANIKU PÄDEVUSMUDELIGA SEOTUD ÕPITULEMUSED	<ul style="list-style-type: none"> • mõistab, et kultuuriline identiteet kujuneb keskkonna mõjul ning põhineb keelel, jagatud väärtustel ja ühistel arusaamadest ning traditsioonidel • väärtustab ja austab erinevust ja mitmekesisust • mõistab, et inimeste erinevused on võimalus neilt õppida
KESTLIKU ARENGU EESMÄRGID	<p>3. eesmärk: tervis ja heaolu</p> <p>4. eesmärk: kvaliteetne haridus</p> <p>5. eesmärk: sooline võrdõiguslikkus</p>
MEETODID	<ul style="list-style-type: none"> • nn jalgadega hääletamine • ekspertgrupis lugemine
ÕPPEVAHENDID	<ul style="list-style-type: none"> • tekstid (lisa 1–2) • tööleht (lisa 3) • arvutid või telefonid

TUNNI PÕHISÕNUM JA SEOS KULTUURIRIKKUSEGA

Ilu ei ole universaalne, vaid peegeldab eri kultuurilisi väärtusi, traditsioone ja identiteete. Kõik see rikastab meie maailma. Samas ühendab meid inimlik soov ennast väljendada ja tunda end väärtuslikuna.

I TUND

SISSEJUHATUS (10 MIN)

Teemasse sisseelamiseks toimub ühine arutelu nn jalgadega hääletamise meetodil. Õpetaja asetab klassi igasse seinale sildi: ***I agree, I somewhat agree, I disagree, I somewhat disagree***. Õpetaja loeb ette (või kuvab tahvlile) väite ja õpilased asetsevad ruumis vastavalt nende arvamusele. Õpilased saavad esmalt võimaluse arutleda paaris, mille järel õpetaja uurib üle klassi, miks keegi kuhugi seisis.

- Beauty is only about how someone looks
- Fashion trends and beauty are mostly the same thing
- You can be beautiful at any age
- Beauty is important for success in life
- The word „beautiful” is understood the same way across the world

Viimastest väitest läheb tund sujuvalt üle ilustandardite mõtestamisele.

TÖÖ PAARIDES (10 MIN)

Õpilased töötavad paarides. Üks õpilane on seljaga ja teine näoga tahvli poole. Õpetaja kuvab tahvlile pildi. Õpilane, kes on näoga tahvli poole, kirjeldab pilti nii täpselt kui võimalik, et seljaga tahvli poole olev õpilane saaks selle võimalikult täpselt paberile joonistada. Joonistamiseks on aega 3 minutit. Pärast seda vahetavad õpilased rolle ja õpetaja kuvab tahvlile uue pildi. *Piltide kuvamise järel võivad õpilased pakkuda, kust on pildid pärit ja milliseid ilunorme need võiksid esindada.*

Siin on ettepanekud kahe foto osas

<https://openverse.org/image/2b203f45-262e-4dfe-88eb-10029b00ee3d?q=tribal+neck+rings>

Pildil on Birma Kayan Lahwi hõimu naine. Messingspiiraale kandvaid naisi peetakse ilusamaks ja ihaldusväärsemaks, sest nad kehvastavad graatsilisust ja elegantsi. Võrusid hakatakse kandma juba lapseeas. Võru surub ribid ja rangluu alla, mis tekitab nn väljaveninud kaela illusiooni.

In the picture there is a woman from the Kayan Lahwi tribe in Birma. Women wearing brass spirals are considered more beautiful and desirable, embodying grace and elegance. Rings are worn already in childhood. The rings press down the ribs and collarbone, which creates the illusion of a so-called stretched neck.

<https://openverse.org/image/fcf244a8-3b54-4f02-8501-f3584f15d7c7?q=south+korean+boys>

Korea mehed ja naised elavad pideva surve all, et nad peavad vastama ühiskondlikele ootustele. Pärast kodu-sõda ja kokkupuudet Ameerika sõduritega, sh kultuuriga, on riigis süvenenud surve näha välja selline, nagu seda näeb ette Ameerika ilustandard. Nende keha peab olema kõhn ja lihaseline (kuid mitte liiga palju). Nina peetakse ilusaks, kui see on kõrge, silmad peavad olema suured ja avatud ning ideaalne näokuju on väike, väikese lõuaga (seda nimetatakse V-jooneks). Seetõttu läbivad paljud ka iluoperatsioone ja kulutavad palju raha ilutoodetele.

Korean men and women live under constant pressure to conform to societal expectations. After the Civil War and exposure to American soldiers and culture, the pressure to align with American beauty standards has intensified in the country. Their bodies are expected to be lean and muscular (but not too much). The nose is considered beautiful if it is high, the eyes should be large and open, and finally, the ideal face shape is small with a small chin (this is called a V-line). Therefore, many also undergo cosmetic surgery and drop a lot of money on beauty products.

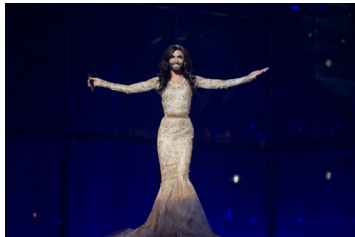
Pärast kahe foto kuvamist soovitame näidata veel fotosid, mis toovad välja ilustandardite erinevusi maailma eri piirkondades, ja neid lühidalt kirjeldada.

<https://nappy.co/photo/tattoo-machine-and-skin-closeup%-2BeoOgkrXMkHc7LLche7fuh>

Tätoveerimine on paljudes kultuurides oluline eneseväljenduse ja ilunormide osa.

Tattooing is an important form of self-expression and a reflection of beauty standards in many cultures.

https://et.wikipedia.org/wiki/Drag_queen#/media/Fail:ESC2014_-_Austria_16.jpg

Drag queen’id, nagu fotol kujutatud Conchita Wurst, esindavad ilunormide ja sooliste väljendusviiside mitmekesisust, mis erinevad traditsioonilistest kultuurilistest normidest.

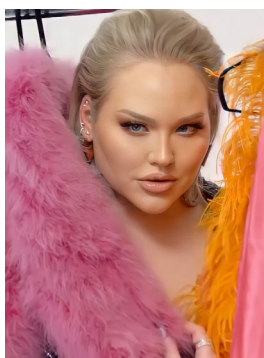
Drag queens, such as Conchita Wurst depicted in the photo, represent the diversity of beauty standards and gender expressions that challenge traditional cultural norms.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Smiles_and_determination_of_rural_Indian_women_3.jpg

India naise traditsiooniline riietus ja ehted peegeldavad ilunorme, mis on kultuurilises ja religiooses kontekstis sügavalt juurdunud.

The traditional attire and jewelry of an Indian woman reflect beauty standards deeply rooted in cultural and religious contexts.

https://en.wikipedia.org/wiki/Nikkie_de_Jager#/media/File:NikkiedeJager2020-2.jpg

Nikkie de Jager, meigikunstnik ja suunamudija, esindab ilunorme, mis rõhutavad meigi rolli eneseväljenduses. Samuti näitab ta, kuidas ilunormid on digiajastul muutumas.

Nikkie de Jager, a makeup artist and influencer, represents beauty norms that emphasize the role of makeup in self-expression. She also sheds light on how beauty norms are changing in the digital age.

**GRUPITÖÖ
(25 MIN)**

Õpilased jagunevad **viide gruppi**. Iga grupp saab lugeda ühe osa 10. klassi õpilase Mehakdeep Taunki kirjutatud artiklist „Celebrating Diverse Beauty: Exploring Beauty Standards from Every Part of the World” veebiväljaandes [The Teen Mag](#).

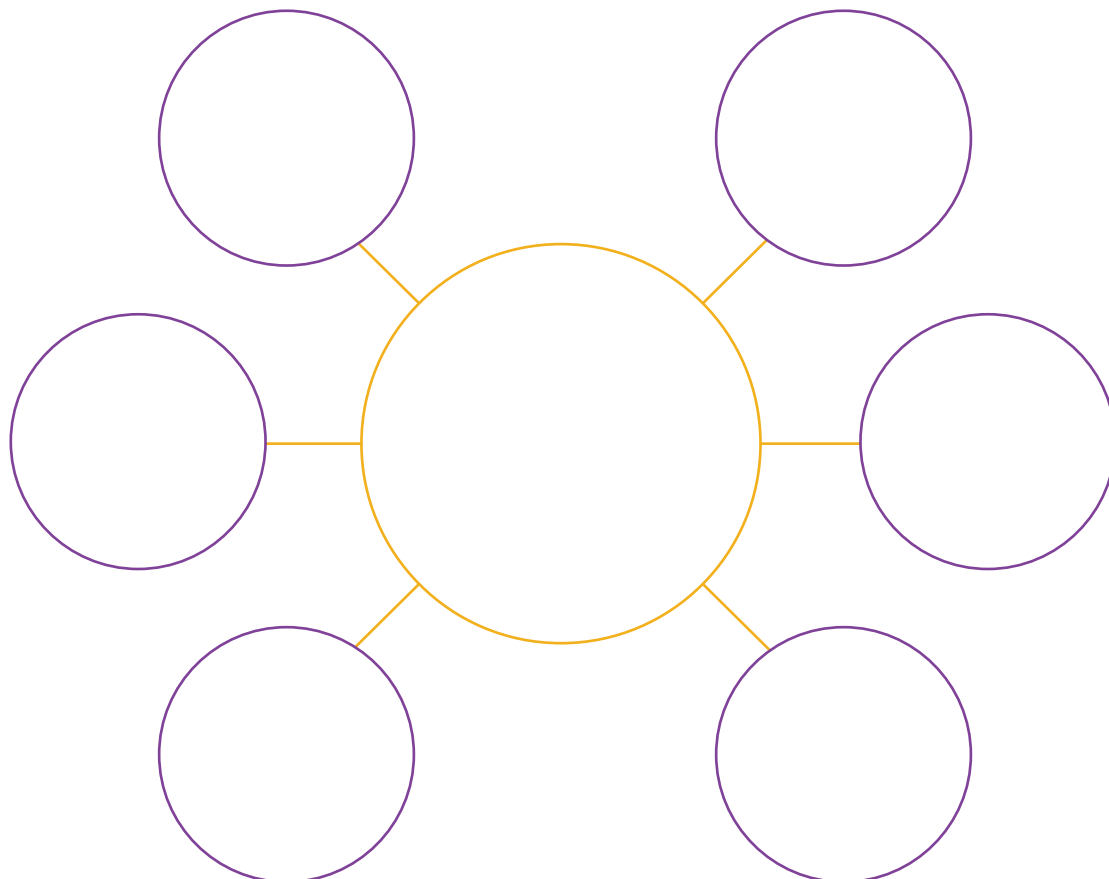
Lisa 1: originaalversioon

Lisa 2: lihtsustatud versioon

Grupp 1: Ameerika; grupp 2: Euroopa; grupp 3: Lääne-Aasia; grupp 4: Lõuna-Aasia; grupp 5: Aafrika

Grupp koostab üheskoos teksti põhjal mõistekaardi.

Grupid **grupeeruvad ümber** pusle meetodil uuteks gruppideks, nii et igas grupis on ühe teksti esindaja. Seejärel teevad nad grupisisestelt teineteisele ülevaate ja täidavad selle põhjal tabeli (lisa 3).

II TUND

SISSEJUHATUS (5 MIN)

Õpilased tuletavad meelde ilunorme maailma eri regioonidest.

LOOVÜLESANNE (30 MIN)

Õpilased loovad kollaaži ilust nt Canvas või mõnes muus netikeskkonnas. Tegevuse eesmärk on panna neid mõtlema, mis on nende meelest ilu, kes on nende enda eeskujud (stiil, välimus jne); ja näha, mil määral see võib erineda klassikaaslaste vaadetest.

- Õpilased võivad oma kollaaži juurde salvestada lühikese põhjenduse/kirjelduse, mida nende kollaaž kujutab.
- Õpilased võivad oma kollaaži juurde kirjutada lühikese lõigu nende vaatest ilule.

Järgnevas tunnis saab kollaaže esitleda, näiteks korraldades näituse, mille raames õpilased saavad oma töid lähemalt tutvustada.

TUNNI LÕPETUS JA ARUTELU (10 MIN)

„Väljapääsupilet": õpilane kirjutab märkmepaberile, mida võtab sellest tunnist kaasa / mida uut sai teada (*What did I learn in today's lesson?*). Mõned õpilased jagavad oma mõtteid. Järgneb ühine arutelu, mis oli tegevuse mõte.

VÕIMALIKUD JÄTKUTEGEVUSED

Õpilased võivad kodus teha intervjuu oma ema/isa või vanaema/vanaisa-ga ja uurida, millised olid ilustandardid nende nooruses, ning selle järgmises tunnis ette kanda.

LISA 1. TEKST

Exploring Beauty Standards from Every Part of the World

Today's society makes it difficult for people to fit into what is deemed „beautiful.” We obsess over the tiniest details of ourselves in hopes of one day reaching these societal standards. However, beauty is never set as one straight thing. In everybody's eyes, beauty means something different. Let's take a little trip around the world to discover the many forms of beauty and hopefully redefine what we feel is „beautiful.”

The Wild, Wild West

I'm sure we are all familiar with the infamous Western beauty standards. In Western countries, the beauty standards seem to vary quite a lot. In the past, thin frames, big eyes and lips, small noses, and long, blonde hair were considered the ideal for most women. However, in modern times, tanned skin, curvy frames, and dark hair have also become ideal.

The recent rise of social media and celebrity culture has seen a shift in Western beauty standards. While it is still very exclusive, there is more celebration of different cultures and representations of diversity. From movies to literature, there has been a significant shift in what was represented before as opposed to now.

While social media has its upsides, there are, of course, its downsides as well. The beauty standards being created are unrealistic and hard to attain, opening up a whole world of new insecurities that we never thought about before.

No Rest In Europe

The Eurocentric beauty standard, a concept that seems to have the rest of the world in its clutches, consists of long and straight blonde hair, a thin frame, small noses, fair skin, and light eyes. While definitely not an easy feat, historical colonization dating back many centuries led the rest of the world to adapt to this standard of beauty. While the impacts of this standard are not the best, other aspects of Europe provide a more unique take on beauty.

If there is anything Europe loves, it's a bold lip. It's a staple in what is considered „Parisian makeup” or „French Girl” makeup. In countries such as Spain, located in the southwestern corner, it is reported that many women prefer a natural makeup look, contrary to what we might see online. There is a stark contrast in England, with many women opting for a bolder makeup look with bigger lashes, striking contour, and enough highlighter to blind a man.

Europe is also highly regarded for its elegant and timeless clothing style. Its use of basics can be seen in casual streetwear, consisting of jeans, tee shirts, and runners, as opposed to sweats and athleisure. There is a strong preference for neutral tones and well-tailored clothing, such as trench coats, blazers, suits, and more.

**A Struggle
for Beauty
in East Asia**

The beauty scene in East Asia can be considered cut-throat, to say the least. With a beauty standard of fair skin, large eyes with double eyelids, slender and narrow noses, small and v-shaped faces, and a slender frame, these features make up the baseline for beauty in most East-Asian countries. With the competitive beauty standard, citizens invest in plastic surgery and intense beauty regimens to achieve these looks. I think it's safe to say the standard might be a little too high.

However, in my not-so-professional opinion, I believe the most interesting and beautiful attributes in East Asia aren't in the physical aspects but rather the cultural and style trends. I'm sure we've all been on social media aimlessly passing the time, and if you're like me, you've most definitely been on the makeup side of these platforms, where a recent trend of East Asian makeup styles has been steadily surfacing. I found myself captivated by them, all widely different from one another but holding the same fascinating essence.

Some of the most notable I found were Douyin makeup, a popular Chinese makeup style consisting of shining eyeshadow paired with "manhua" lashes, deep pink blushes, and blurred lips. Igari makeup consists of a natural, flushed look centered on applying blush. And finally, Gyaru's makeup is a dramatic and bold look that emphasizes the eyes.

Recent trends in East Asian skincare have made waves in the West and around the world. „Glass skin” is a big phenomenon in East Asia, describing skin so clear and dewy that it gives off the effect of a glass-like surface. This trend has recently taken over social media and sparked interest in many East Asian skincare products. The products are highly renowned for their natural ingredients and incredible success rate, making for a big market all around the world.

**Beauty
Through
Culture in
South Asia**

South Asia, renowned for its colorful and diverse culture, has seen beauty standards shift towards the Western view. The pressure for fair skin, big eyes, small noses, and a small frame stems from the deep-rooted historical belief that it makes people look more „rich.”

However, South Asia is highly esteemed for other things as well, such as its admirable hair care. Having long and strong hair is celebrated and used to symbolize femininity and divinity. Before washing hair, hair oils are applied to make it stronger and healthier. Sometimes, Henna is used to color the hair because it is made with natural ingredients, preventing hair damage.

The essence of the cultural traditions hold beauty in of themselves. Women are adorned in gorgeous ethnic jewelry, such as bangles, long earrings known as Jhumkas, and various jewelry sets. Gold jewelry is popular for its association with wealth and beauty, radiating luxury and power. Mehndi, or Henna, is a dye used to create beautifully detailed patterns as body art, usually at weddings and celebrations.

**Celebrating
Femininity
In Africa!**

African beauty standards are diverse and broad. They mainly center on a natural look, which spotlights natural features and a fuller figure. This is derived from the belief that beauty, as a whole, should be used to celebrate women and femininity.

Many African cultures create detailed body art using natural ingredients consisting of different colors and patterns. This body art is a form of symbolism of rank, culture, boldness, celebration, mourning, and protection. The colors represent different points in someone's life and central milestones, such as marriage, holidays, and other important dates.

African hairstyles celebrate beauty, becoming a central part of self-expression and holding societal and historical significance in many African cultures. They are diverse and expressive, incorporating creative ornaments and intricate designs, including cornrows and dreadlocks. These hairstyles can help depict someone's age, wealth, status, culture, and identity, making them a symbol of creativity and beauty.

In society today, it's hard to feel beautiful. We feel stuck in an endless loop where we stress about the tiny details of ourselves in hopes of looking beautiful in the eyes of others. However, if there is one thing I want you to take away from this article, it's that beauty is never one straight thing.

As cliché as it sounds, beauty comes in all shapes, colors, and sizes. If we allow someone else's opinion of us to dictate how we feel about ourselves, we lose sight of the aspects that make us who we are. Remember that everyone is beautiful in their own unique way, and never let a stupid standard make you feel any less.

LISA 2

Beauty Around the World

Today's society can make it hard for people to feel beautiful. Many of us focus on small details about ourselves, hoping to meet what others think is „beautiful.“ But beauty is not the same for everyone. It means different things to different people. Let's explore different ideas of beauty from around the world!

Beauty in the West

In Western countries, beauty has changed over time. In the past, people thought that being thin with big eyes, small noses, and long, blonde hair was beautiful. Now, people also celebrate tanned skin and curvy bodies. Social media, like Instagram, has changed the way we see beauty. While we see more diversity now, some beauty standards can still be unrealistic and make us feel insecure.

Beauty in Europe

The beauty standards in Europe can be quite strict. Many people think that having long blonde hair, a thin body, and light skin is the ideal. This idea has been influenced by history and colonization. However, European beauty also includes bold makeup, like bright lipstick. Different countries have different styles; for example, in Spain, many women prefer a natural makeup look, while in England, bold eye makeup is popular.

Beauty in East Asia

In East Asia, beauty standards can be very high. Many people aim for fair skin, big eyes, and slender bodies. To reach these looks, some people spend a lot of money on beauty treatments. However, the beauty of East Asia is not just about looks. There are many interesting makeup styles, like Douyin makeup, which has shiny eyes and soft lips, and Gyaru makeup, which focuses on dramatic eye makeup. Skincare is also important, with trends like „glass skin,“ which means having clear, shiny skin.

Beauty in South Asia

South Asia is known for its rich culture and colorful beauty. Many people there believe that fair skin makes someone look wealthy, but there is also a strong appreciation for long, healthy hair. Hair care is important, and natural oils are often used to keep hair strong. South Asian beauty includes beautiful jewelry, like bangles and gold pieces, and special body art called Mehndi that is used for celebrations.

Beauty in Africa

African beauty standards are diverse and focus on natural looks and fuller figures. Many cultures create beautiful body art using natural colors. This body art is a form of symbolism of rank, culture, boldness, celebration, mourning, and protection. The colors represent different points in someone's life and central milestones, such as marriage, holidays, and other important dates. Hairstyles in Africa are also very important and can express creativity and identity. Different hairstyles can show a person's age, status, and culture.

Finding Your Own Beauty

In today's world, it can be hard to feel beautiful. Many of us worry about how we look based on what others think. But beauty is not one simple thing. It comes in many shapes, colors, and sizes. Everyone is beautiful in their own way. Remember, do not let anyone else's opinions make you feel less. Celebrate your unique beauty!

LISA 3

	body	make-up
East-Asia		
South-Asia		
Africa		
Europe		
America		

	body	make-up
East-Asia		
South-Asia		
Africa		
Europe		
America		

GÜMNAASIUM

MUUSIKA JA KULTUUR 20. JA 21. SAJANDIL

KOOLIASTE	IV kooliaste
TUNNI PIKKUS	90 minutit
AINE	Ajalugu
TEEMA VÕI KURSUS	Lähiajalugu III – eluolu ja kultuur
AINELÕIMING	Muusikaõpetus
ÕPITULEMUSED	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • analüüsib kultuuri arengu põhijooni ja seostab neid 20. sajandil ühiskonnas toimunud muutustega • mõistab, mis on popkultuur ja kuidas see tekib • teab, millised kultuurid on mõjutanud eri muusikastiile 20. ja 21. sajandil • mõistab mitmekultuurilisuse kontseptsiooni
KESTLIKU ARENGU EESMÄRGID	17. eesmärk – üleilmne koostöö
MAAILMAKODANIKU PÄDEVUSED	<ul style="list-style-type: none"> • mõistab, et kultuuriline identiteet kujuneb keskkonna mõjul ning põhineb keelel, jagatud väärtustel ja ühistel arusaamadatel ning traditsioonidel • mõistab, et inimeste erinevused on võimalus neilt õppida • väärtustab erinevaid kultuure, soovib nende kohta rohkem teada saada
MEETODID	<ul style="list-style-type: none"> • arutelu • kuulamine • rühmatöö/paaristöö • iseseisev uurimine • ettekannete tegemine
ÕPPEVAHENDID	<ul style="list-style-type: none"> • projektor • helitehnika • slaidiesitus • töölehed õpilastele • klebarid

TUNNI PÕHISÕNUM JA SEOS KULTUURIRIKKUSEGA

Muusika peegeldab kultuuride mitmekesisust ja on tihti eri kultuuride, ajastute ja tehnoloogiate kokkupuute tulemus. Popkultuur näitab, kuidas eri mõjud ja traditsioonid võivad viia millegi uue ja universaalseni, mis ühendab inimesi üle maailma sõltumata nende taustast.

SISSEJUHATUS (10–15 MINUTIT)

Õpetaja tutvustab tunni teemat ja eesmäärke. Tunni teema on muusika kui näide kultuuride mõjust üksteisele ning muusika levik ja tehnoloogia areng 20. sajandil. Tunni eesmärk on mõista popkultuuri olemust kui platvormi, mis sageli sünteesib omavahel eri kultuure ja ajastuid. Kogu klass kuulab ühiselt 4 laulu refrääne. Soovi korral võib lugusid ka pikemalt kuulata.

- [Dionne Warwick „Walk On By” \(1964\)](#) – kuulake 00.00–01.45
- [Doja Cat „Paint The Town Red \(clean version\)”](#) – 00.00–01.30
- [Kalmer Tennosaar „Vana klaver”](#) – 00.00–00.45
- [„Sounds like Saku” \(reklaamimuusika\)](#) – 00.00–00.45

Mõlema faili kuulamise ajal kirjutab õpilane eraldi klebaritele 3 märksõna, mis talle neid laule kuulates pähe tulevad. Pärast palade kuulamist toovad õpilased oma klebarid tahvlile / paberist plakatile. Klebarite asetamise ajal tuleks sarnased märksõnad üksteise lähedale paigutada. Õpetaja (või vabatahtlik õpilane) teeb õpilaste märksõnadest kiire kokkuvõtte.

Kui on soov vähem paberit kasutada, võib ülesannet teha ka digitaalsetid sõnapilvi luues. Selleks sobivad näiteks keskkonnad [menti.com](#) või [answergarden.ch](#).

LÜHIETTEKANNE AJALOOST (5–10 MINUTIT)

Ajaloolise tausta tutvustamine. Õpetaja teeb lühikese ettekande teemal 1960ndad Ameerika muusikatööstuses (vt [slaidid](#)).

KULTUURILISE JÄÄMÄE TUTVUSTAMINE (30 MINUTIT)

Õpetaja tutvustab kultuurilise jäämäe mudeli töölehte (lisa 1).

Soovituslik tutvustus: üks kõige tuntumaid kultuurimudeleid on jäämägi. See keskendub peamiselt elementidele, millest kultuur koosneb, ja asjaolule, et mõned nendest elementidest on nähtavad, samas kui teisi on raske leida.

Kultuurilise jäämäe mudelit on võimalik rakendada ka muusikapala kohta, sest siin on samamoodi elemente, mida näeme ja kuuleme kohe – kes laulu esitab, mis stiili võiks lugu sobitada, millest laulusõnad räägivad jne. Samas, laulu kuulates ei tea me kohe, mis mõjutas autorit seda lugu looma, kust ta sai inspiratsiooni, kuidas mõjutas looja rahvuslik ja kultuuriline identiteet tema loomingut – see osa moodustabki ka muusikapala puhul jäämäe veealuse osa. Läänemaailma muusikast on siinkohal hea näide Rihanna, kes on pärit Barbadosse saarelt ja rõhutab seda ka oma loomingu. Eestis saab näiteks tuua Mari Kalkuni. Iga laul on osa kultuurist teravikuna ja esindab tihti ka mingit kultuuri alaliiki, mida me ei pruugi tunda. Kultuurilise jäämäe kohta saab juurde lugeda juhendist [T-Kit käsiraamat: Kultuuridevaheline õppimine](#) (lk 20).

Õpilased kaardistavad kultuurilise jäämäe töölehe abil, kes olid esimese laulu kokku pannud inimesed – mis rahvusest ja mis kultuurilise taustaga nad olid. Seejärel kaardistavad õpilased, kes on loo 21. sajandi versiooni esitanud inimesed, milline on nende taust. Info otsimiseks võib kasutada interneti abi.

Kui mõlemad jäämäed on kaardistatud, siis võrdlevad õpilased oma leide klassikaaslaste leidudega neljaliikmelistes gruppides.

**ARUTELU
(10 MINUTIT)**

Ühine arutelu. Arutelu suunavad küsimused.

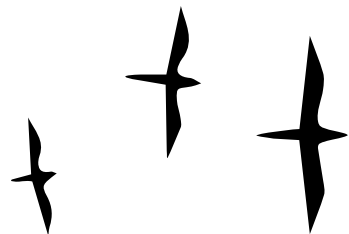
- Mis järeldusi saame teha popkultuuri kohta muusika põhjal?
- Mis järeldusi saab teha eri kultuuride mõjust muusikutele?
- Kuidas on muusika muutnud ühiskondade ja rahvaste suhtumist üksteisesse?
- Millist rolli mängib muusika diskrimineerimise ja stereotüüpide murdmisel?
- Kas eri rahvuste muusikastiilide segunemine rikastab või hägustab traditsioone?

**JÄRELTEGEVUS
(10 MINUTIT)**

Jaga õpilased rühmadeks. Iga rühm peab otsima tunnis käsitletule sarnaseid näiteid ja neid järgmises tunnis ettekandena klassile tutvustama.

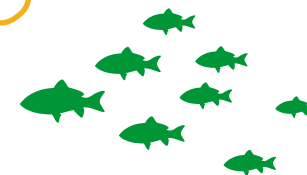
**SEOTUD
MATERJALID /
VÕIMALIKUD
JÄTKUTEGEVUSED**

- Rändeteemaline tunnikava „[Muusika ja ränne](#)“ ja sellega haakuv põhjalik taustatekst „[Ränne ja muusika](#)“
- [Florian Wahl „Mu vend on lesbi](#)“ – laul, mille lõi tehisintellekt Eesti 60ndate muusika baasil, hea võimalus muusika tuleviku üle arutlemiseks
- Otsida Eesti heliloojate ja muusikute loomingust tänapäevast muusikat, mis on inspiratsiooni ammutanud meie juurtest
- Otsida näiteid sellest, kuidas Eestis elanud vähemusrahvused on meie muusikat mõjutanud

Laulja:
Loo autor:
Salvestamise asukoht:
Stuudio:

Laulja perekondlik taust:
Laulja sünnikoht:
Laulja muusikaõpingud:

KULTUURIDEVAHELISED KONFLIKTID

KOOLIASTE	IV kooliaste
TUNNI PIKKUS	70 minutit
AINE	Geograafia
TEEMA VÕI KURSUS	Loodusvarade majandamine ja keskkonnaprobleemid
AINELÕIMING	Ühiskonnaõpetus
ÕPITULEMUSED	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • selgitab toiduprobleemide tekkepõhjust maailma eri piirkondades (geograafia); • on kursis ühiskondlik-poliitiliste sündmustega, mõistab tänapäeva ühiskonna probleeme ning pakub võimaluse korral lahendusi (ühiskonnaõpetus).
MAAILMAKODANIKU PÄDEVUSMUDELIGA SEOTUD ÕPITULEMUSED	<p>Empaatiavõime</p> <ul style="list-style-type: none"> • märkab, kuidas erinev sotsiaalkultuuriline arengukeskkond mõjutab seda, kuidas inimesed käituvad ja maailma tajuvad <p>Rahu ja konfliktide lahendamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • väärtustab rahumeelseid lahendusi eriarvamustega toimetulekuks <p>Süsteemne mõtlemine</p> <ul style="list-style-type: none"> • pakub lahendusi probleemidele, arvestades eri süsteemide omavahelisi seoseid, mõistab nende seotust aja, ruumi ja kontekstiga
KESTLIKU ARENGU EESMÄRGID	<p>Eesmärk nr 2: kaotada näljahäda</p> <p>Eesmärk nr 17: üleilmne koostöö</p>
MEETODID	<ul style="list-style-type: none"> • rühmatöö • arutelu
ÕPPEVAHENDID	<ul style="list-style-type: none"> • tekst õpilastele väljaprintituna või digitaalselt kättesaadavaks tehtud

TUNNI PÕHISÕNUM JA SEOS KULTUURIRIKKUSEGA

Kliimamuutused ja loodusvarade nappus võivad põhjustada konflikte, kuid erinevuste mõistmine ja üksteise austamine aitavad leida rahumeelseid ja jätkusuutlikke lahendusi. Kui kogukonnad jagavad oma teadmisi ning tutvustavad üksteisele oma väärtuseid ja traditsioone, on võimalik luua alus koostööle ja piirkondlikule stabiilsusele.

SISSEJUHATUS JA KONTEKSTIGA TUTVUMINE (25 MIN)

Õpetaja tutvustab tunni teemat ja eesmärki. Tunni teema on toiduprobleemide tekkepõhjused maailma eri piirkondades ning rahumeelne konfliktilahendus. Tunni eesmärk on mõista, kuidas toidunappus põhjustab konflikte tänapäeva maailmas ja kuidas kultuuriliste erinevuste mõistmine ning austamine aitavad kaasa lahenduste leidmisele.

Õpilased jagunevad 3–4-liikmelistesse rühmadesse ja tutvuvad õpetaja etteantud tekstiga (lisa 1), mis käsitleb väljamõeldud riikide vahelist konflikti. Kui õpilased on olukorraga tutvunud, siis on nende ülesanne olukorda analüüsida ja pakkuda välja üks võimalik lahendus. Mõtlemist abistavad järgmised küsimused.

- Miks on selline olukord tekkinud?
- Kelle ülesanne peaks olema leida lahendus?
- Kas on mõni rahvusvaheline organisatsioon, kes saaks aidata?
- Kuidas leida lahendus?

LAHENDUSTE PAKKUMINE (20 MIN)

Rühmad tutvustavad enda pakutud lahendusi kogu klassile. Õpilased peavad põhjendama, miks nad just sellise lahenduse valisid.

Kui kõik rühmad on oma ideid tutvustanud, võib klassiga koos ühiselt otsustada, milline idee on kõige realistlikum.

ARUTELU (30 MIN)

Arutelu kogu klassiga. Arutelu suunamist abistavad järgmised küsimused.

- Miks on kliimamuutused toonud kaasa toidunappuse Atroni, Beleri ja Celdara riikides?
- Kuidas võiksid kolm riiki omavahel toidu- ja veevarusid jagada, et vähendada konflikti ohtu?
- Milline võiks olla õiglane ja jätkusuutlik viis ressursside jagamiseks?
- Milliseid kaubanduse ja diplomaatia vorme võiksid riigid kasutada, et hoida rahu ja tagada toiduga kindlustatus piirkonnas?
- Kas on eetilise pakkuda toiduabi tingimusi seades? Põhjendage.
- Kuidas võiks vastutatu küsimine mõjutada piirkondlikke suhteid ja aidata kaasa konflikti süvenemisele?
- Kuidas mõjutavad rahutused ja ebastabiilsus elanike igapäevaelu ja nende seisukohti riigi poliitika suhtes?
- Milliseid rahumeelseid meetodeid võiksid kodanikud ja valitsused kasutada, et konflikte vähendada?
- Kuidas on olukorra puhul näha, et ühe riigi probleemid võivad mõjutada tervet piirkonda?
- Kuidas näeb välja vastastikune sõltuvus üleilmastunud maailmas ja mida see tähendab vastutuse jagamise seisukohast?

Arutelu teises pooles võiks küsida:

- Milliseid sarnaseid näiteid maailmast oskate tuua, kus kliimamuutused mõjutavad toiduga kindlustatust?
- Kui mõni näide on leitud, laske õpilastel samades rühmades arutleda, kas nende pakutud lahendust saaks ka arutatavas konfliktis rakendada.
- Tunnikava „[Põgenemine Megastanist](#)“ või „[Rände tõmbe- ja tõukefaktorid](#)“
- Rändekooli peatükk „[Kliimarahanne](#)“ või „[Pagulased ja varjupaik](#)“.

**SEOTUD
MATERJALID /
VÕIMALIKUD
JÄRELTEGEVUSED**

LISA. TEKST

Kolm riiki – Atronis, Beleris ja Celdara – asuvad ekvatoriaalses kliimavöötmes ning seisavad silmitsi tõsise toiduressursside nappusega, mida põhjustab kliima soojenemine.

ATRONIS Atronis on merepiirita riik, kus põllumehed kasvatavad peamiselt maniokki, jamssi ja banaane. Atronise kultuur on sügavalt seotud maa ja põllundusega. Pereliini pidi põlvest põlve tegutsenud talude jaoks on oluline säilitada looduse tsükleid arvestavad kombed. Atronises hinnatakse traditsioonilist käsitööd, näiteks tekstiilist ja savist tarbeesemeid. Kogukonna festivalid ja pidustused keerlevad sageli viljasaagi ümber. Pidudel tantsitakse ja lauldakse ning ollakse maale viljakuse eest tänulikud. Atronise rahvas on tuntud oma animistlike uskumuste poolest. Nad usuvad maa ja looduse vaimudesse, pidades eriti lugu veevaimudest, kes toovad vihma ja viljakust. Põua- perioodidel korraldatakse palvetseremooniaid, et pöörduda jumalate poole vihma ja kaitse saamiseks.

BELERIS Beleris on Atronise naaberriik, kus asuvad piirkonna suurimad mageveevarud. Beleris on ajalooliselt karjakasvatavate riik ja nende kultuur on seotud rändkarjakasvatusega. Põlvkondade jooksul on pered rännanud koos loomakarjadega, kasutades elamu- na telke ja liikudes veeteede läheduses. Nende kultuuris on olulisel kohal laulud ja jutud, mida kantakse suust suusse edasi ning mis peegeldavad nende sidet looduse ja loomadega. Kord aastas toimub traditsiooniline karjaloomafestival, kus tähistatakse loomade heaolu ja kogukonna ühtekuuluvust. Beleris on peamiselt monoteistlik (üht jumalat kummardav) riik. Usutakse kõrgeimasse vaimu, keda nimetatakse Karjajumalaks. Karjajumal on belerislaste kaitsejumal, kes tagab, et loomad ja pered jäävad ellu ja et nende elu on heal järjel ka keerulistest oludes. Belerise rahvas viib läbi rituaale, kus ohverdatakse loomi, et tänada jumalat saagikuse eest ja paluda kaitset.

CELDARAL Celdaralil on ühine piir mõlema mainitud riigiga. Celdara on ainuke riik kolmest, kellel on merepiir ning kelle sadamate kaudu liigub kaup piirkonnas. Celdara kultuur on mitmekesine ja linnastunud tänu rannikul paiknemisele ja kaubandusele. Linnades on palju käsitöölisi, kaupmehi ja merega seotud ametikandjaid, nagu kalurid ja sadamatöötajad. Celdaralased on tuntud oma külalislahkuse poolest ning nende kultuuris on tähtsal kohal erinevad toidu- ja tantsufestivalid. Eriline tähelepanu on mereandidel, mida peetakse pidusöögil kõrgelt hinnatud roaks. Celdaralased peavad oluliseks nii loodususkumusi kui ka merekultust. Merejumal on nende peamine jumal, keda austatakse rituaalide ja festivalidega, et kaitsta meresõitu ja tagada rikkalik kalasaak. Celdaralased usuvad, et meri on elu allikas ja hoiab nende rahvast kaubanduse ja rikkuse kaudu ühenduses teiste maailmaosadega.

Atronis, riik, mis on tuntud oma viljakate põldude poolest, on viimastel aastatel kogunud äärmuslikke põudasid, mis on vähendanud saaki ja suurendanud toidunappust. Maniokihind on tõusnud ääretult kõrgele ja seda saavad lubada endale ainult vähesed. Ka naaberriikide saagikus on kehv ning piirkonnas valitseb suur näljahäda oht. Beleris, mis sõltub Atronise toiduimpordist, on samuti kannatanud ja nõuab oma toiduvarude suurendamist. Celdara, rikkaima veevaruga riik, on püüdnud haarata piirkonnas juhirolli, pakkudes toiduabi, kuid küsib selle eest üha suuremat vastutust.

Konflikt süveneb, kui Beleris ja Celdara hakkavad Atronise vastu kaubanduse ja toiduressursside pärast võitlema, süüdistades üksteist toidukauba salakaubanduses. Olukord muutub veelgi keerulisemaks, kui piirkonnas algavad rahutused ning kõik kolm riiki peavad otsima rahumeelset lahendust, et vältida ulatuslikku konflikti.

MITMENÄOLINE EESTI

KOOLIASTE	IV kooliaste
TUNNI PIKKUS	75 minutit
AINE	Ühiskonnaõpetus
TEEMA VÕI KURSUS	Ühiskond ja selle areng. Rahvusvähemused, vähemusrahvused. Religioosne mitmekesisus.
AINELÕIMING	Geograafia, eesti keel ja kirjandus
ÕPITULEMUSED	<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • iseloomustab nüüdisühiskonna peamisi probleeme Eestis, Euroopas ja maailmas, analüüsib sotsiaalsete pingete ja probleemide tekke põhjusi • mõistab, mis võib mõjutada inimese identiteedi kujunemist • analüüsib identiteedi eri tasandeid: kohalik identiteet, Euroopa identiteet ja maailmakodaniku identiteet
MAAILMAKODANIKU PÄDEVUSMUDELIGA SEOTUD ÕPITULEMUSED	<ul style="list-style-type: none"> • mõistab, kuidas arusaamad ajaloost mõjutavad inimese identiteeti, kultuuri ja võimalusi mõjutada ühiskondlikke protsesse • mõistab identiteedi keerukust, kontekstuaalsust ja muutuvust • analüüsib, miks ja kuidas eri rühmad, kogukonnad ja riigid on seotud
KESTLIKU ARENGU EESMÄRGID	16. eesmärk: rahumeelsed ja kaasavad institutsioonid 17. eesmärk: üleilmne koostöö
MEETODID	<ul style="list-style-type: none"> • infootsing • rühmatöö • arutelu
ÕPPEVAHENDID	<ul style="list-style-type: none"> • projektor • võimalus esitluseks • slaidiesitus

TUNNI PÕHISÕNUM JA SEOS KULTUURIRIKKUSEGA

Tunni teema on kultuuriline mitmekesisus ja identiteet. Otsime vastust küsimusele, millised on identiteedi eri tasandid – kohalik, riiklik, Euroopa ja globaalne (maailmakodaniku) identiteet – ja millest need koosnevad. Eesmärk on mõista, kuidas arusaamad ajaloost mõjutavad inimese identiteeti ja kultuuri ning kuidas need pakuvad võimalusi mõjutada ühiskondlikke protsesse ja mõista identiteedi keerukust, kontekstuaalsust ja muutuvust. Õpime nägema, kuidas eri kultuurid ja vähemusgrupid ühiskonda rikastavad, ja samas tugevdame arusaama, et kultuuriline mitmekesisus ei ole mitte ainult rikkus, vaid ka oluline osa kestlikust ja rahumeelsest ühiskonnast.

SISSEJUHATUS (10 MIN)

Tutvusta tunni teemat ja eesmärki. Näita õpilastele märksõnapilve. Tundi toetav esitlus asub [siin](#).

Õpilastel on ülesanne 2 minuti jooksul valida ekraanil olevast 25 märksõnast 5, mis on neile olulised või millega nad seostavad iseennast. Kui valik on tehtud, siis tutvustavad nad oma valikuid pinginaabrile. Soovi korral võib harjutuse lõpus paluda õpilastel oma valikud ka kõva häälega välja öelda.

IDENTITEEDI ERI TASANDID (15 MIN)

Sealt liigume harjutuse järgmise osa juurde. Küsimus õpilastele: joonis esitlusel kujutab inimese identiteeti. Mida need neli tasandit sümboliseerida võiks? Anna õpilastele mõned minutid omavahel arutlemiseks ja arvamiseks. Soovitatav vastus – need kujutavad identiteedi nelja tasandit: kohalik, riiklik/rahvuslik, Euroopa ja maailm.

- Kohalik identiteet tähendab meie seotust oma kodukoha ja kogukonnaga, kus me oleme üles kasvanud ja kus meie kultuurilised eripärad on kõige nähtavamad.
- Riiklik ehk rahvuslik identiteet viitab meie kuulumisele oma riiki ja rahvuse, jagades ühist keelt, kultuuri, ajalugu ja traditsioone, mis loovad sideme meie ja teiste samas riigis elavate inimeste vahel.
- Euroopa identiteet ühendab meid teiste Euroopa riikidega – see hõlmab väärtusi, ajalugu ja kogemusi, mis on Euroopa rahvaste jaoks ühised ning eristavad meid teistest maailma piirkondadest.
- Maailma(kodaniku/globaalne) identiteet tähendab, et me näeme end osana suuremast inimkonnast – hoolime üleilmsetest küsimustest ja tunneme oma rolli globaalses kogukonnas.

Kuidas paigutaksime identiteedi joonisele varem käsitletud märksõnad? Kas märksõna võiks pigem sobituda kohaliku, riigi/rahvuse, Euroopa või maailma tasandiga? Õpilastel on ülesanne märksõnad koos pinginaabriga joonisele paigutada (aega on 5 minutit).

Kui täitmise käigus tekib arutelu või eriarvamusi, kuhu mingi märksõna sobitub (nt kas feminismil võib olla ainult kohalik tasand), võib võtta aega selle üle arutlemiseks. Oluline on rõhutada, et harjutuses ei ole otseselt õigeid ega valesid vastuseid – see on raamistik aruteludeks.

Harjutuse lõpuks palu õpilastel mõelda, milliseid märksõnu tahaksid igale tasandile veel juurde lisada. Klassi peale kokku võiks lisanduda vähemalt 8 märksõna (2 igale tasandile). Siinkohal on võimalus ka arutleda, kuidas eri tasandid omavahel seotud on ja millisel viisil meil on võimalik tunnetada oma identiteeti või kuuluvust eri tasanditega samaaegselt.

KULTUUR JA KULTUURILINE JÄÄMÄGI (10 MIN)

Tutvusta õpilastele kultuurilise jäämäe mudelit. Küsi alustuseks klassilt, mis on kultuur? Mis tuleb neile selle sõnaga seoses pähe? Kuula ära paari õpilase mõtted ja seejärel selgita, et kultuur on kõik, mis on inimeste poolt loodud ja aja jooksul kujunenud, ning et see koosneb paljudest kihtidest. Kõigepealt näita õpilastele tühja jäämäe ja tutvusta, kuidas jäämägi kultuuri sümboliseerib. Küsi õpilastelt, mis osa kultuurist on nähtav? Mis jääb jäämäe pealmisse ossa?

Olles õpilaste vastuseid kuulanud, näita klassile juba n-õ täidetud jäämäe. Õpilastelt võib küsida, mis osa jäämäest on seotud identiteediga või mis on identiteedi jaoks olulisim. Tihtipeale mõjutab identiteeti kõige rohkem see, mis on silmale nähtamatu – meie väärtused, hoiakud ja maailmavaated.

Õpilased võtavad mõtlemiseks 3 minutit ja panevad iseenda kohta kirja näited, mis haakuvad nende jaoks mõne kultuurilise jäämäe osaga (nt kui suur roll on tema kultuuris perekonnal, millised on tavapärased soorollid jne).

Lisategevused, kui on aega

- Kui tahate minna sügavuti, võite ka ette võtta eelmises harjutuses tutvustatud kohaliku, riikliku, Euroopa ja globaalse identiteedi tasandid ning arutleda, kas üks või teine kultuuriaspekt on mõne tasandiga rohkem seotud kui teisega. Võite ka arutada, millised aspektid on jäämäelt veel puudu: nt millised on Euroopa või maailmakodaniku identiteediga seotud nähtavamad osad, millised vähem nähtavad?
- Milline on teie enda klassi kultuur? Mis on nähtav ja mis on silmale peidetud?
- Uurida võib ka Hofstede [kultuuridimensioonide teooriat](#) ja võrrelda eri riike [selle tööriistaga](#).

TÖÖ PERSOONADEGA (15 MIN)

Iga õpilane (või paar) saavad endale ühe persona tutvumiseks. Persona- sid tutvustavad tekstid sisaldavad ainult pealiskaudset infot. Selle, mis on persona kohta kirja panemata, võib õpilane ise oletada või välja mõelda.

Esimene ülesanne on igal õpilasel individuaalselt ette kujutada, et tema ise on see konkreetne persona, ning kirjutada lühike sotsiaalmeediapostitus (Facebooki, Instagrami vms stiilis), kus räägib oma päevast.

Suunavad küsimused

- Mis oli tänases päevas erilist või rasket?
- Kellega sa täna suhtlesid ja millest rääkisite?
- Kuidas sa näed oma tulevikku?
- Mis sulle oma elukohas või kultuuris meeldib ja mis võiks olla parem?

Seejärel töötavad õpilased 3–4liikmelistes rühmades. Õpilased tutvustavad oma persoonasid üksteisele mina-vormis („Tere, mina olen...”) ja arutlevad omakeskis allolevatel küsimustel.

- Mis on teie isikute juures sarnast, mis erinevat?
- Mis mured neil olla võivad? Mis rõõmud? Mis võib nende jaoks olla just praegu põletavaim probleem?
- Mis iseloomustab teie personaade kultuuri?
- Kui tugevat seost nad tunnetavad kas oma kodukoha, riigi, Euroopa või maailmakodaniku identiteediga?

Arutelu võib aidata juhtida ka persoonade kohta karikatuuri täitmine (lisa 2). Südametele tuleb kirjutada, mis väärtused on sellele isikule olulised; käte juurde, mis oskused on tal olemas. Pea juurde mõttemullidesse tuleb kirjutada, mis on selle isiku mured ja rõõmud.

Lisategevus, kui on aega: arutage eri persoonade vaatepunkte seoses globaalsete probleemidega. Mida üks või teine inimene oma tausta ja olukorda arvestades nendest probleemidest arvab? Milliseid lahendusi ta välja pakub? Mis on tema väärtused, põhimõtted või lähtepunktid nende teemade juures? Teemad võivad olla allolevad.

- Rände ja integratsioon
- Kliimamuutused
- Kultuurilise identiteedi hoidmine
- Majanduslik ebavõrdsus
- Haridus ja noored

KOKKUVÕTE (10 MIN)

Kogu klassi arutelu:

- Mis kujundab inimeste identiteeti?
- Miks on identiteet ühiskonna jaoks tervikuna oluline?
- Kas ühist identiteeti jagavatel inimestel on lihtsam koos elada?
- Kuidas eri identiteedid meie ühiskonda rikastavad?
- Kuidas aitavad identiteedi eri tasandid mul maailma mõista?

VÕIMALIKUD JÄTKUTEGEVUSED

- Kirjutada arutelu teemal, mida tähendab minu jaoks olla eurooplane.
- Analüüsige ühiselt valitud osi [2023. aasta lõimumismonitooringust](#).

LISA 1. PERSOONAD

Siin on kokku 10 Eestis elava inimese persoonat ja 5 Euroopas elava inimese persoonat. Kui soovite jääda oma tunni teemaga ainult Eestisse, jagage igale õpilastele ainult Eesti persoonad. Kui soovite tunnile lisada Euroopa dimensiooni, jagage välja ka Euroopa omad.

Eesti persoonad

- KAIE** Kaie on 28-aastane Mulgi juurtega noor naine, kes peab väga oluliseks oma piirkonna kultuuri säilitamist ja edendamist. Ta töötab Mulgi kultuurikeskuses, kus juhendab lastele ja täiskasvanutele mõeldud käsitöökursusi. Kaie on spetsialiseerunud traditsiooniliste Mulgi mustrite uurimisele ja kasutamisele tänapäevastes rõivastes. Vabal ajal kasvatab ta oma maakodus ravimtaimi ja unistab mulkide ajaloost rääkiva raamatu kirjutamisest.
- HENRI** See on Henri, 40-aastane mees Tallinnast, riigiametnik. Henri on oma juurtelt setu. Kogu ta perekond elas mitu põlve 30 kilomeetri raadiuses. Ta sündis küll Võrumaal, kuid tuli Tallinnasse õppima ja on sellest ajast saati seal töötanud. Henri on kolme lapse isa. Suur osa tema vabast ajast kulub laste sõidutamisele. Henril on kahju, et lastele oma juurte tutvustamiseks tuleb sõita teise Eesti otsa.
- JOUNI** Jouni on 30-aastane soome päritolu mees, kelle vanemad kolisid Eestisse 1990ndatel, kui isa töötas insenerina Tallinnas. Jouni on üles kasvanud Tallinnas ja lõpetanud seal ka ülikooli. Ta on töötanud mitmes rahvusvahelises haridustehnoloogia projektis, arendades platvorme, mis aitavad õpetajatel ja õpilastel paremini koostööd teha. Jouni on aktiivne kogukonnaliige ja ta korraldab soomlaste kultuuriõhtuid. Talle meeldib vabal ajal suusatada ja kalastada.
- MARI** See on Mari, 35-aastane naine Tallinnast, idufirma asutaja. Mari sündis Narvas ja kasvas üles Narva-Jõesuus. Mari on oma juurtelt ingerisoomlane. Paljud ta sugulased elavad tänapäeva Venemaa territooriumil Karjalas. Mari osales ülikooliõpingute ajal mitmel häkatonil ja lõpuks katsetas ka oma idee elluviimist *start-up*’ina. Investorige huvi on olnud suur. Mari ei ole veel oma peret loonud, tema äri ongi tema elu olulisim osa.
- MARTEN** Marten on 33-aastane kihnlane, kes on kogu elu veetnud saarel ja elab seal traditsioonilist kalurielu. Ta on tuntud kohaliku kogukonna eestvedajana, kes korraldab kultuuriüritusi ja aitab säilitada kihnu keelt ja kombeid. Marten on osalenud ka mitmes rahvusvahelises projektis, et tutvustada Kihnu kultuuri UNESCO maailmapärandi raames. Lisaks kalapüügile tegeleb ta vabal ajal paadiehituse ja lõõtspilli mängimisega.

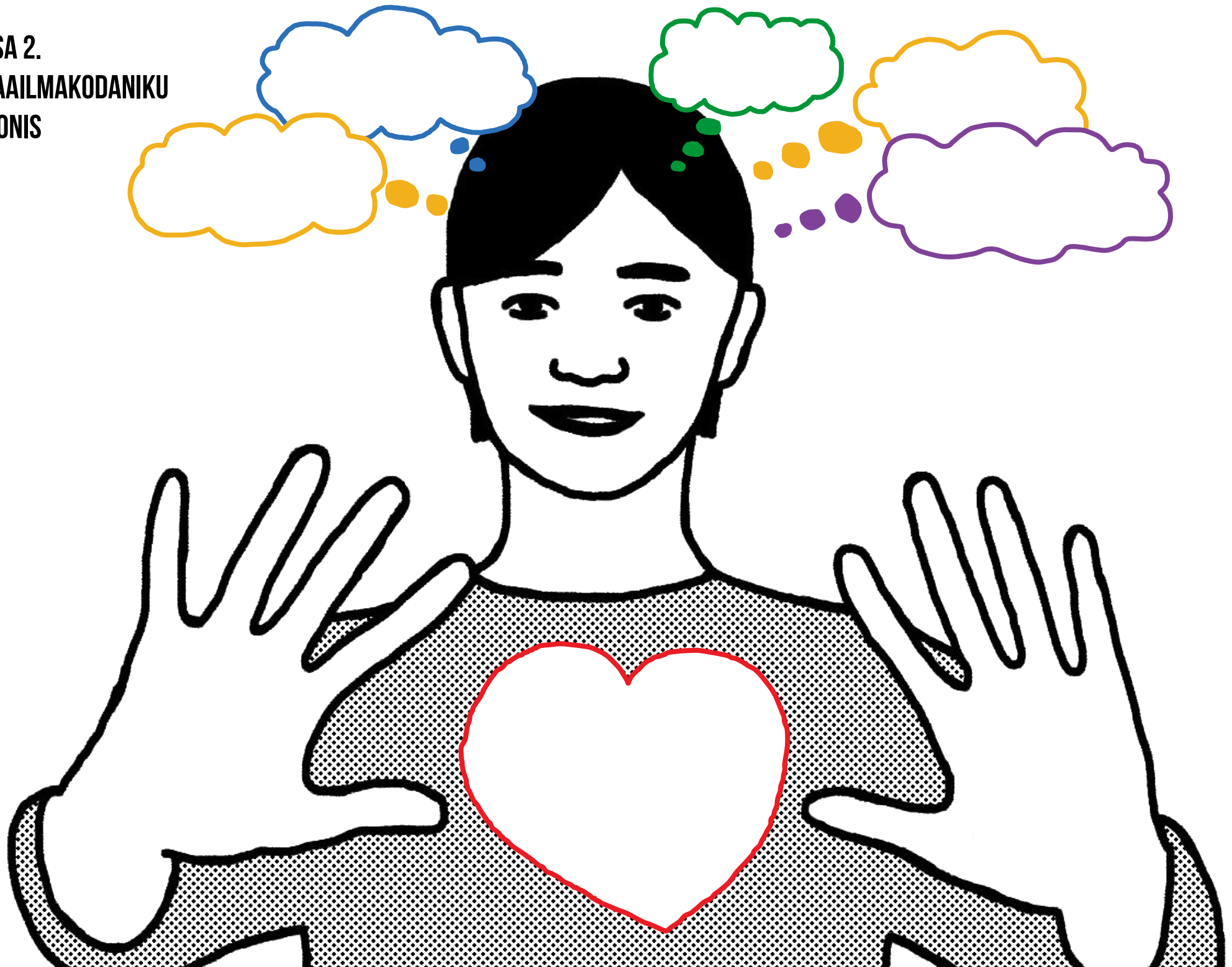
- PAVEL** See on Pavel, 24-aastane mees Mustveest, ehitaja. Paveli pereliikmed on vanausulised. Paljudest vanausuliste traditsioonidest, kuigi mitte kõigist, peetakse kinni tänase päevani. Pavel käib sageli objektidel ka Soomes. Pavel oleks hea meelega rohkem kodumaal ja toetaks oma kogukonda, kuid Põhjas on võimalik sama tööga rohkem teenida. Enam pole Soomes ka Eestiga võrreldes elu nii kallis.
- LEYLA** Leyla, 22-aastane naine Tallinnast, disainitudeng. Leyla on aserbaidžaani juurtega noor naine, kelle vanemad kolisid Eestisse 1990ndatel. Ta õpib Eesti kunstiakadeemias graafilist disaini ja paistis juba noorena silma mitmel rahvusvahelisel konkursil. Leyla on väga uhke oma pärandi üle ja püüab disainis ühendada eesti ja aserbaidžaani kultuurielemente. Vabal ajal korraldab ta kogukonna jaoks kokandusõhtuid, kus õpetab valmistama traditsioonilisi aserbaidžaani roogasid.
- ALEKSANDRA** Aleksandra, 73-aastane ukrainlanna Sillamäelt, pensionär. Aleksandra tuli omal ajal Sillamäele tööle, leidis siin armastuse ja jäigi siia. Aleksandra mees lahkus meie seast 8 aastat tagasi ootamatu terviserikke tõttu. Aleksandra lapselapsed ei jõua tal enam nii sageli külas käia. Sõbrannad on samuti üha põduramaks jäämas ja Aleksandra tunneb ennast sageli üksinda.
- HARUTO** Haruto on 45-aastane jaapani päritolu mees, kes tuli Eestisse 20 aastat tagasi pärast seda, kui kohtus oma tulevase abikaasaga, kes oli Jaapanis vahetusüliõpilane. Haruto avas Pärnus Jaapani köögile spetsialiseerunud restorani, mis on saanud nii kohalike kui ka turistide seas väga populaarseks. Ta osaleb sageli toidufestivalidel ja õpetab Jaapani toidukultuuri. Haruto armastab Eestit ja naudib Pärnu rahulikku elu, kuid hoiab tihedat kontakti ka oma Jaapanis elavate sugulastega.
- DAVID** David on 13-aastane armeenlane, kes elab perega Pärnus. Davidi pere kolis Eestisse juba enne tema sündi. Armeenias oma sugulastel on David külas käinud vaid korra. Ta räägib praegu eesti keelt paremini kui oma emakeelt. David on seltskondlik ja talle meeldib koolis käia, kuid õppimisega on tal raskusi. Tal on raske paigal istuda ja keskenduda.

Euroopa persoonad

- LUCA** Luca, 45-aastane mees Itaaliast, Roomast, kooliõpetaja. Luca on pärit Napoli, kuid kolis noorena pealinna, et seal ülikoolis õppida ja karjääri alustada. Ta töötab keskkoolis ajalooõpetajana ja on aktiivne kodanikuliikumises, mis keskendub keskkonnateadlikkuse tõstmisele noorte seas. Lucal on kaks last ja ta veedab palju aega perega matkates ning reisides maailma avastades.
- INGRID** Ingrid, 32-aastane naine Rootsist, Malmöst, teadlane. Ingrid on rootslanna, kes spetsialiseerub kliimamuutuste mõjude uurimisele. Ta on lõpetanud Kopenhaageni ülikooli ja teeb nüüd koostööd Euroopa ülikoolidega. Ingridil ei ole lapsi, kuid ta veedab palju aega oma õe lastega ja toetab rohelisi algatusi kohaliku kogukonna tasandil.
- MIGUEL** Miguel, 29-aastane mees Hispaaniast, Barcelonast, kokk. Miguel on katalaan, kes on töötanud Barcelonas mitmes restoranis ja soovib tulevikus avada oma restorani, kus saaks pakkuda kaasaegseid Hispaania roogasid. Ta on tihti öösiti tööl ning veedab vabu päevi sõprade ja pereliikmetega rannas. Miguel naudib surfamist ja matkamist.
- ANASTASIA** Anastasia, 38-aastane naine Kreekast, Ateenast, graafiline disainer. Anastasia on pärit Thessalonikist, kuid kolis pärast kunstiõpingute lõpetamist Ateenasse, kus ta töötab. Ta on abielus ja tal on üks laps. Vabal ajal juhendab Anastasia noorte kunstiringi ja armastab vanu esemeid ümber kujundades neile uue elu anda. Ta hindab kreeka pärandit ja kombestikku ning tunneb suurt huvi Euroopa ajaloo vastu.
- JONAS** Jonas 19-aastane mees Leedust, Vilniusest, üliõpilane ja vabatahtlik. Jonas õpib sotsiaalteadusi ja on aktiivne noorteorganisatsioonides, mis keskenduvad sotsiaalsele õigusele ja keskkonnakaitsele. Ta naudib reisimist ja on osalenud mitmes rahvusvahelises noortevahetuses. Kuigi Jonas elab Vilniuses, käib ta tihti väikelinnas vanemate juures, kes kasvatavad mesilasi ja toodavad mett.

LISA 2.
MAAILMAKODANIKU
JÖÖNIS

EUROOPA KEELED

KOOLIASTE	IV kooliaste
TUNNI PIKKUS	70 minutit
AINE	Inglise keel
TEEMA VÕI KURSUS	Eesti ja maailm, kultuur ja looming
AINELÕIMING	Ajalugu, eesti keel, ühiskonnaõpetus
ÕPITULEMUSED	Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • tunneb õpitavat keelt kõnelevate piirkondade/kogukondade kultuuri • mõistab oma kultuuri ja teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi ning väärtustab keelelist ja kultuurilist mitmekesisust • mõistab konkreetsel või abstraktsel teemal keerukate tekstide ja mõttevahetuse tuuma • mõistab, milline mõju on keelel kultuurile ja vastupidi • teab, millised keeleperekonnad eksisteerivad Euroopas ja millised Euroopa keeled on samas keeleperekonnas
MAAILMAKODANIKU PÄDEVUSMUDELIGA SEOTUD ÕPITULEMUSED	<ul style="list-style-type: none"> • väärtustab ja austab erinevust ja mitmekesisust • on empaatiline ja solidaarne teiste inimeste ja sotsiaalsete rühmade vastu • analüüsib, miks ja kuidas eri rühmad, kogukonnad ja riigid on seotud
KESTLIKU ARENGU EESMÄRGID	17. eesmärk: üleilmne koostöö
MEETODID	<ul style="list-style-type: none"> • tekstianalüüs • rühmatöö • infootsing
ÕPPEVAHENDID	<ul style="list-style-type: none"> • paberil õpilastele jagatav artikkel • võimalus interneti kasutamiseks

TUNNI PÕHISÕNUM JA SEOS KULTUURIRIKKUSEGA

Tunnikava keskendub keelelise mitmekesisuse mõistmisele ja väärtustamisele, tuues esile, kuidas Euroopa keeleperekonnad on ajaloo, kultuuri ja rände kaudu omavahel seotud. Tund aitab õpilastel mõista, kuidas keel ja kultuur teineteist vastastikku mõjutavad ning kuidas keeleline mitmekesisus rikastab Euroopa kultuuriruumi, edendades sellega empaatiat ja üleilmset koostööd.

SISSEJUHATUS (10 MIN)

Õpetaja tutvustab tunni teemat ja eesmärgi. Tunni teema on Euroopa keeleperekonnad. Tunni eesmärk on tutvuda Euroopa keeleperekondadega; saada teada, kuidas on eri keeled Euroopas omavahel seotud; ning arutleda selle üle, kuidas keel ja kultuur teineteist mõjutavad.

Sissejuhatavaks harjutuseks proovime klassiga koguda kokku nii palju sõnu kui võimalik (10–15 sõna on realistlik eesmärk), mida on Eesti kontekstis sageli kuulda ja mida mõistetakse sarnaselt väga paljudes keeltes, aga mille päritolu on mujalt. Sõnade kogumiseks mõistlik ajalimiit on 5 minutit. Samal ajal kui õpilased sõnu nimetavad, kirjutab õpetaja need ka tahvlile, et sõnad oleksid ühiselt silme all.

Näited: pasta, pizza, stopp, bank, taxi

Kui on aega, võib hetke arutada ja peatuda, kuidas need sõnad Eesti kultuuriruumi jõudsid. See toimus rahvusvahelise suhtluse, kaubanduse, meedia ja laiemal globaliseerumise kaudu, mis peegeldab kultuuridevahelisi mõjusid.

LUGEMINE JA ARUTELU (10 MIN)

Õpilastel on ülesanne lugeda läbi artikkel „[Where do European languages come from?](#)”. Artikli põhjal proovivad õpilased vastata allolevatele küsimustele.

1. What are the main language families in Europe, and where did they originate?
2. How did the Indo-European language family spread across Europe?
3. What makes Basque unique among European languages?
4. How have historical events, like the Roman Empire, influenced modern European languages?
5. What are some key linguistic features that distinguish Indo-European languages from other language families in Europe?

KEELTE UURIMINE (20 MIN)

Jaga õpilased kuude rühma. Iga rühm saab uurimiseks ja hiljem klassikaaslastele tutvustamiseks ühe Euroopas eksisteeriva keeleperekonna.

Keeleperekonnad

soome-ugri keeled
romaani keeled
germaani keeled
helleni keeled
türgi keeled
slaavi keeled

Tutvustamisel palu õpilastel lähtuda allolevatest küsimustest.

- Kirjelda valitud keelepere päritolu ja levikut Euroopas. Kus ja millal see tekkis ning kuidas on levinud?
- Millised on selle keelepere peamised grammatilised ja häälduslikud omadused? Too näiteid sarnasustest ja erinevustest võrreldes eesti keelega.
- Millised on selle keelepere suhted teiste Euroopa keeltega? Kas selles keeleperekonnas on toimunud mõjude vahetus naaberkeeltega?
- Kuidas on valitud keelepere arengut mõjutanud ajaloolised sündmused, näiteks rahvasteränne, vallutused või kultuurivahetus?
- Milline on selle keelepere roll tänapäeval? Kas selle perekonna keeli räägitakse endiselt laialdaselt, ja milline on nende tähendus Euroopa kultuuris?
- Millised sõnad sellest keeleperekonnast on mõistetavad ka teistele Euroopa rahvastele?

Samad küsimused inglise keeles

- Describe the origin and spread of the selected language family in Europe. Where and when did it originate, and how has it spread?
- What are the main grammatical and phonetic features of this language family? Give examples of similarities and differences compared to the Estonian language.
- What is the relationship between this language family and other European languages? Has there been an exchange of influences with neighboring languages outside of this language family?
- How have historical events, such as migrations, conquests, or cultural exchanges, influenced the development of the chosen language family?
- What is the role of this language family today? Are the languages within this family still widely spoken, and what is their significance in European culture?
- Which words from this language family are understandable to speakers of other European nations?

**ESITLUSED
(20 MIN)**

Õpilased tutvustavad keeleperekondi oma klassikaaslastele suuliselt klassi ees.

Alternatiiv: rühmad võivad kogutud teadmisi üksteisele jagada ka pusle või maailmakohviku meetodil.

**KOKKUVÕTE
(10 MIN)**

Ühine arutelu. Miks on mõned eri keeletaustaga sõnad kogu Euroopas üheselt arusaadavad? Mis neid sõnu ühendab? Kas kultuuril (toit, leiutised vms) on roll ka sõnade levikus?

**VÕIMALIKUD
JÄTKUTEGEVUSED**

- Tehke klassile keeleperekondade põhjal keelt kasutavate rahvaste kultuuri tutvustavad ettekanded.
- Palu õpilastel koostada esitlus mõne Eestis elava rahvusrühma keele ja kultuuri kohta (nt vanausulised ja vene keel, ukraina kogukond ja nende keelekasutus).
- Vaadake Rändekooli loengut „[Lõimumine ja kohanemine](#)” või kasuta tunnikava „[Kus on meie juured?](#)” või „[Ränne ja kultuur](#)”.